

Univerzita Karlova
Pedagogická fakulta
Katedra dějin a didaktiky dějepisu

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Akce Jizerka

Action Jizerka

Kryštof Eckhardt

Vedoucí práce: prof. PhDr. Jiří Pokorný, CSc.

Studijní program: Specializace v pedagogice

Studijní obor: Dějepis se zaměřením na vzdělávání — Základy společenských věd
se zaměřením na vzdělávání

Odevzdáním této bakalářské práce na téma Akce Jizerka potvrzují, že jsem ji vypracoval pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále potvrzují, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze 18. dubna 2022

Rád bych poděkoval vedoucímu mé práce, panu profesorovi Jiřímu Pokornému za pomoc a konzultace, které mi během přípravy mé práce poskytnul. Také bych chtěl poděkovat skautskému archivu, jmenovitě pak Romanu Šantorovi, za materiály, které mi pomohly získat lepší vhled do dění ve skautském hnutí ve 40. letech minulého století.

ABSTRAKT

Bakalářská práce se zaměří na „Akci Jizerka“, která se uskutečnila 24. července 1949. V úvodu práce bude vysvětlen historický kontext a vývoj, nejen obecných dějin Československa, ale i historický vývoj ve skautském hnutí v českých zemích s ohledem na tzv. Akční výbor Ústředí Junáka. Práce nabídne na akci dva pohledy, pohled státní bezpečnosti a pohled skautského pamětníka, které následně porovná. Provedení, vyšetřování akce a následná soudní jednání budou popsána na základě archivních materiálů. Práce se bude věnovat také rehabilitačním procesům s vybranými aktéry. Skautský pohled bude podložen pamětmi jednoho z přeživších skautů, Radomila Raji. Práce se dále zaměří na otázku možného agenta StB ve skupině. Práce představí obecné principy, kterými se řídila StB při využívání agentů-provokatérů, které následně aplikuje na konkrétní osoby z akce Jizerka s cílem prokázat, že skautská skupina byla infiltrována agentem-provokatérem, a že celá akce byla plánována státní bezpečností s cílem zlikvidovat skauty v okolí Železného Brodu. Práce také představí další akce proti skautskému hnutí a na základě nich, včetně „akce Jizerka“ ukáže systematické ničení skautské organizace v Československu komunistickým režimem. Práce také představí osudy dvou skautů po jejich propuštění z vězení. Půjde o osud Radomila Raji, který bude založen na vyprávění pamětníka, a o osud Roberta Hofrichtera, který bude sledován na základě archivního materiálu.

KLÍČOVÁ SLOVA

Skautské hnutí – Státní bezpečnost (StB) – komunistický režim

ABSTRACT

The bachelor thesis will focus on the "Action Jizerka", which took place on July 24, 1949. The introduction will explain the historical context and development, not only the general history of Czechoslovakia, but also the historical development in the scout movement in the Czech lands regarding the so-called Action Committee Junak's headquarters. The work offers two views of the event, a view of state security and a view of a scout witness, which he then compares. The execution, investigation of the action and subsequent court proceedings will be described based on archival materials. The work will also focus on rehabilitation processes with selected actors. The scout view will be based on the memories of one of the surviving scouts, Radomil Raja. The work will further focus on the issue of a possible StB agent in the group. The thesis presents the general principles followed by the StB in the use of agent provocateurs, which then applies to specific people from the Jizerka event to prove that the scout group was infiltrated by the agent provocateur, and that the whole event was planned by the state security to destroy scouts. near Železný Brod. The work will also present other actions against the scout movement and based on them, including the "Jizerka action" will show the systematic destruction of the scout organization in Czechoslovakia by the communist regime. The work also presents the fates of two scouts after their release from prison. It will be the fate of Radomil Raji, which will be based on the witness's story, and the fate of Robert Hofrichter, which will be traced based on archival material.

KEYWORDS

Scout movement – State security (StB) – Communist regime

1 Obsah

Úvod	6
Cíle a metodologie práce	7
1 Historický kontext	9
1.1 Vývoj v Junáku po skončení II. světové války do roku 1949.....	12
1.1.1 Levicové tendence v Junáku a skauti-komunisté	14
2 Akce Jizerka-pohled státního aparátu.....	20
2.1 Zahájení akce Jizerka a průběh zátahu	21
2.2 Motivy a vyšetřování	24
2.2.1 Z protokolů Roberta Hofrichtera	26
2.3 Obžalování před soudem	27
2.3.1 Odvolání k nejvyššímu soudu	30
2.3.2 Soud se Svatoplukem Hlavou starším a konec kauzy	32
2.4 Snahy o rehabilitaci	33
2.5 Byl do skupiny nasazen agent-provokatér?	39
3 Porovnání pohledů a příklady dalších procesů se skauty	45
3.1 Další případy se skautskými skupinami.....	46
4 Osud Roberta Hofrichtera po propuštění z vězení.....	48
Závěr.....	51
Seznam použitých informačních zdrojů	55
Seznam příloh.....	58

Úvod

Jako téma své bakalářské práce jsem si zvolil událost, která je, nejen ve skautské komunitě, známá pod názvem Akce Jizerka. Akce Jizerka je označení pro zásah příslušníků Sboru národní bezpečnosti proti skupině sedmi skautů, která tábořila v Jizerských lesích v okolí Smědavy. Skautská sedmičlenná skupina se v době zadržení skrývala v ilegality. V čele skupiny stál Jiří Haba, který byl, spolu s dalšími skauty, konkrétně Robertem Hofrichterem a Tomášem Hübnerem v ilegality už od května roku 1949. Další čtyři skauti, Jindřich Kokoška, Radomil Raja, Josef Veselý a Jiří Majer se ke skupině přidali během června a července 1949. Zásah proti skupině se odehrál 24. července 1949 ráno a během zásahu byli zabiti dva ze sedmi skautů. Zbýlých pět skautů pak komunisté obvinili z porušení zákona na ochranu lidově demokratické republiky, tedy zákona č. 231/1948 Sb. a v soudním procesu odsoudili.

K výběru právě tohoto tématu mě vedl můj zájem o dějiny 20. století, které osobně považuji za zajímavé, a také aktuální, protože mají největší dopad na naši současnost. Hlavním důvodem, který ovlivnil výběr mého tématu, je mé členství ve skautského hnutí. Chtěl jsem tedy zpracovat téma z oblasti skautské historie, protože takové téma je kombinací mého studia, tak i mé dobrovolnické činnosti v Junáku. Zkoumaná událost se stala mladým lidem, většině skautům bylo kolem osmnácti let. Jedná se tedy o skupinu lidí, která je věkově blízko studentům jak středních, tak ale i základních škol. Žáci si tak mohou lépe představit, jak zadržení skauti mohli vnímat dobu, ve které se událost odehrála. Proto si myslím, že poznatky, které si ze zkoumané události odnesu, mohu využít nejen ve skautském, ale i školním prostředí.

Dalším důvodem, který mě vedl k tomuto tématu, byla má účast na světovém skautském setkání ve Spojených státech amerických v roce 2019, kde čeští skauti představovali svou historii u příležitosti 30 let od obnovení činnosti v prosinci 1989. Osobně jsem se na přípravě tohoto tématu podílel a při jeho přípravě jsem si uvědomil, jak málo toho o tomto konkrétním případě vím. Pokaždé, když jsme na tuto událost v rámci skautské historie narazili, jsme se pouze dozvěděli, že někde v Jizerských horách zmasakrovalo asi 300 příslušníků SNB a StB několik skautů, z toho dva zabili. Víc nic, žádná jména ani žádné pokračování osudů těch, kteří byli zatčeni. A toto uvědomění si oné neznalosti, mě vedlo k

rozhodnutí zkoumat toto téma více do hloubky, abych zjistil, jak se příběh vyvíjel dál, po zásahu příslušníků SNB a StB. Věřím, že zpracování tohoto tématu mi poodhalí část skautské historie, která je mi prozatím skryta.

Cíle a metodologie práce

Z důvodů výše uvedených si v této práci stanovuji následující cíle. Hlavním cílem této práce je představení dvou pohledů na zásah příslušníků SNB a StB, který se odehrál 24. července 1949 v Jizerských horách a do podvědomí veřejnosti vstoupil pod názvem „Akce Jizerka“. Půjde o představení pohledu komunistických vyšetřovatelů a následně pohledu skautského pamětníka. Zároveň je mým cílem oba výše uvedené pohledy navzájem porovnat a vyvodit z pohledů můj osobní pohled na celou akci.

Druhým mým cílem je představit obecné principy, které využívala státní bezpečnost při využívání agentů-provokatérů. Zjištěné obecné metody se pokusím aplikovat na konkrétní příklad. A následně se pokusím popsat, jaké události by mohly dokazovat využití agenta-provokatéra v přípravě celé akce. S pomocí dalších obdobných případů prokáži, že se komunisté snažili o systematickou likvidaci skautské organizace po té, co se jí nepodařilo skautům-komunistům ovládnout.

Třetím cílem je představit osud alespoň jednoho z odsouzených po té, co byl propuštěn z vězení. Tento cíl si stanovuji proto, abych ukázal, jaký konkrétní dopad mělo odsouzení z přelomu 40. a 50. let na pozdější život odsouzených. V práci budou představeny osudy Radomila Raje a Roberta Hofrichtera, který byl postaven do čela procesu jakožto jediný přeživší z vůdcovské trojice Haba, Hübner, Hofrichter.

V této práci budou využity archivní materiály, které mi poskytl Archiv bezpečnostních složek. Konkrétně půjde o sbírku „Správa vyšetřování StB – vyšetřovací spisy bezpečnostních složek: spis Robert Hofrichter arch. č. V-1971 UL a fond Různé bezpečnostní spisy po roce 1945 (304): sign. 304-273-10, které se přímo týkají akce Jizerka. Tyto archivní materiály budou srovnány se vzpomínkami pamětníka Radomila Raji, které poskytl v rozhovoru pro Paměť národa. Práce se tedy primárně zaměří na metodu orální historie a metodu srovnávací.

Protokoly z výslechu svědků, které jsou hlavním pramenem archivních materiálů, nelze považovat za zcela pravdivé a objektivní, protože způsoby, které byly používány příslušníky Státní bezpečnosti během výslechů, byly brutální a vyslychaní byli nuceni vypovídat tak, jak si vyšetřovatelé přáli. Ani vzpomínky Radomila Raji však nelze považovat za zcela pravdivé, protože pamětník sám situaci prožil, a tedy zaujímá k ní jasný postoj, který objektivní popis událostí zkresluje. I přes toto zkreslení je však tento zdroj nejlepším způsobem, kterým lze srovnávat informace, které jsou uvedeny ve spisech Státní bezpečnosti.

1 Historický kontext

První volby po válce se v Československu odehrály v květnu roku 1946. Tyto volby v českých zemích s přehledem vyhrála Komunistická strana, která získala 40 % všech odevzdaných hlasů. Druzí národní socialisté získali necelých 24 % hlasů, třetí skončila lidovci a jako poslední skončili v českých zemích sociální demokraté premiéra Zdeňka Fierlingera, který řídil prozatímní vládu od roku 1945.

Výsledek na Slovensku byl pro KSČ nepříjemný. Díky tomu, že většinu křesel, které připadly poslancům ze Slovenska, ovládala Demokratická strana (DS), která ležela na opačném konci politického spektra než KSČ, nemohla první vláda Klementa Gottwalda rozhodovat o situaci na Slovensku, aniž by to schválila Demokratická strana. Existoval totiž tzv. zákaz majorizace, který říkal, že řešení slovenských otázek musí být schváleno většinou slovenských poslanců. Zákaz majorizace se vztahoval i na Ústavu, kterou měla Gottwaldova vláda vytvořit. Komunisté tak přišli o možnost schválit Ústavu, která by jim vyhovovala. Ještě v roce 1946 došlo, i hlasy DS, k omezení slovenské autonomie. Sbor pověřenců byl od roku 1946 podřízen vládě a jelikož DS svým rozhodnutím o omezení autonomie podkopala své vítězství ve volbách, stal se předsedou sboru pověřenců slovenský komunista Husák.

První vláda Klementa Gottwalda byla tvořena všemi zvolenými stranami. Na první pohled se zdálo, že v ní chybí opozice. Nicméně v každém, byť jen z části, demokratickém systému se začne opozice vytvářet. Neformální opozice byla vytvářena i ve Třetí republice. Umožnila to politická blízkost tří stran, KSČ, KSS a ČSSD. Komunisté a sociální demokraté vytvořili socialistický blok, který disponoval většinou jednoho hlasu, tj. 151 hlasů ze 300. Klement Gottwald tak mohl rázněji prosazovat své návrhy, protože měl v parlamentu dostatečnou podporu i bez souhlasu každé strany. Strany mimo socialistický blok tak byly vystaveny tomu, že jakákoliv jejich obstrukce či nesouhlas mohla být brána za opoziční manýry, které bránily správě země.

V roce 1947 komunisté v boji proti demokratickým stranám přitvrdili, i kvůli kritice ze strany Sovětského svazu. Sovětský svaz kritizoval československé komunisty za pomalé a demokratické přebírání moci v zemi. Cílem KSČ bylo sice převzít absolutní moc ve státě, ale snažila se o to legální cestou.

V roce 1947 bylo konstatováno, že na Slovensku vzniklo fašistické povstání, které mělo být napojeno na dva členy Sboru pověřenců za DS, Jána Kempného a Miloše Bugára, na které bylo podáno trestní oznámení. Oba byli pak zbaveni imunity. K demisi byl přinucen místopředseda vlády Ursíny a Gustáv Husák podal 31. 10. 1947 demisi celého Sboru pověřenců. Ve skutečnosti byla podána demise jen komunistických členů sboru pověřenců, která ale byla prezentována jako demise celé slovenské vlády. Slovenští komunisté pak chtěli vytvořit nový Sbor pověřenců, už bez členů Demokratické strany. V roce 1947 však komunisté ještě neovládali soudy, a tak nebyl ani Kempný, ani Bugár odsouzeni, protože se neprokázalo jejich zapojení do povstání, které si komunisté vymysleli. Na veřejnost se navíc dostali informace o praktikách tajné policie a většina zadržovaných musela být propuštěna na svobodu. Podobné případy, stejně neúspěšné, jsou zaznamenány i v českých zemích. Příkladem může být vykonstruovaný případ známý jako „mostecká špionážní aféra“.

Momentem, kdy se konflikt mezi nekomunistickými stranami a komunisty rozhořel naplno, bylo odvolání nekomunistických velitelů Sboru bezpečnosti pražských obvodů a jejich nahrazením členy KSČ. Tuto změnu nařídil ministr vnitra Nosek (KSČ). 13. února 1948 na jednání vlády prošel návrh národněsocialistických ministrů, které Noskovi přikazovalo vrátit suspendované velitele. O týden později měl ministr Nosek vládu informovat o splnění svého úkolu, což se ale nestalo.

Reakcí národněsocialistický ministrů bylo podání jejich demise. Doufali, že po víkendů bude následovat jednání o nových podmínkách pro účast ČSNS ve vládě, nebo že dojde k demisi celé vlády. Komunisté však během víkendů zmobilizovali své síly a 21. února uspořádali demonstraci na Staroměstském náměstí. Následoval sjezd závodních rad, který požadoval schválení komunistického návrhu na zestátnění všech podniků s více než padesáti zaměstnanci, proti čemuž byly všechny nekomunistické strany.

Ministerstvo vnitra dále informovalo o státním převratu, který měli provést politici národněsocialistické strany. Vznikly Akční výbory, které zabraňovaly ministrům v demisi plnit jejich povinnosti a v nekomunistických stranách začaly prosazovat lidi, kteří byli ochotni spolupracovat s komunisty. Docházelo i k ozbrojování zaměstnanců, čímž vznikli lidové milice, které sehráli jednu z klíčových rolí 25. února 1948. „*Ministr obrany generál*

*Svoboda vydal prohlášení, že armáda zůstává věrna vrchnímu veliteli prezidentu Benešovi a do vládní krize nebude zasahovat.*¹

25. února ráno podali demisi ještě dva sociálnědemokratičtí ministři. Podle zvyklostí měla tedy padnout celá vláda, ale Gottwald už na to nebral ohled a trval na schválení rekonstrukce své vlády. Nemocný Beneš 25. února odpoledne demisi ministrů přijal. Nově rekonstruovaná vláda, formálně složená z členů stran národní fronty, byla fakticky pod přímou kontrolou KSČ. *„Hned po únoru 1948 začalo zakladatelské období nového režimu, tedy oficiálně nazývané budování základů socialismu. Během pěti let byly položeny základní kameny či obrysy nového mocenskopolitického systému, nové ekonomiky a politiky, nové sociální struktury.*“² Jakékoliv veřejné projevy proti těmto změnám byly, ze strany státní moci, potlačovány. Začala vládnout atmosféra strachu, občanská společnost byla oslabována a lidé byli nuceni, probíhajícími změnami, přizpůsobit se nové nastupující realitě. Situace po únoru 1948 však nebyla tak idylická. Východní komunistický blok nebyl jednotný, od vlivu Moskvy se oddělila Jugoslávie a začala panovat obava z možné III. světové války, která by se vedla mezi kapitalistickým Západem a socialistickým Východem.

Velmi krátce po převratu se veškeré rozhodovací procesy začaly řídit názory a přáními Moskvy. Československá vláda, a celý stát, se stal sovětským satelitem, který nejenže přijímal z Moskvy rozkazy, ale také přijímal sovětské postupy proti skutečným i domnělým hrozbám. Mezi lety 1948 až 1953 začala panovat atmosféra strachu, kdy si svou pozici nemohli být jistí ani přední představitelé komunistické strany Československa. Atmosféru strachu vytvářela a udržovala hlavně Státní bezpečnost (StB) Státní bezpečnost měla za úkol chránit komunistický režim před vnějším i vnitřním nepřítelem. K tomuto účelu byli ze sovětského svazu vysláni poradci, kteří měli příslušníkům StB pomáhat v odhalování nepřátel režimu. Státní bezpečnost se postupem času odpoutala od jakékoliv kontroly a získala ve státě de facto absolutní moc.

V průběhu let 1948 až 1953 vytvořila Státní bezpečnost, ve spolupráci se sovětskými poradci, řadu vykonstruovaných politických procesů, které mířily na skutečné, ale i domnělé nepřátele nového režimu. Ze začátku se komunisté vypořádávali s vnitřními nepřáteli, kteří

¹ Jan RYCHLÍK, *Československo v období socialismu 1945-1989*, Praha 2020, str. 67.

² Karel KAPLAN, *Československo v letech 1948-1953, 2. část*, Praha 1991, str. 5.

stáli mimo řady tehdejších komunistů. Nejznámějším případem je případ se skupinou Milady Horákové, který probíhal na přelomu května a června 1950. Kromě Milady Horákové si tehdy trest smrti si vyslechli ještě Závaš Kalandra, Jan Buchal a Oldřich Pecl.

Atmosféra strachu, ale i ryzí pragmatismus, přivedl do KSČ spoustu nových členů. K novému členství mohl lidi vést i pocit, že uvnitř strany budou ve větším bezpečí. Komunisté se ale obávali, že zrádci mohou být i uvnitř strany, a proto se, po vzoru Sovětského svazu, rozhodli hledat zrádce ve svých řadách. K tomuto kroku přispěl jak proces s maďarským komunistou Rajkem, tak i již zmiňované odtržení Jugoslávie od zbytku Východního bloku.

V Československu se odehrály dva procesy s členy komunistické strany. Na Slovensku se vedl proces proti tzv. buržoazním nacionalistům v jehož čele stál pozdější prezident Gustáv Husák. StB, na popud Stalina, vykonstruovala nepřítel i z Rudolfa Slánského, který byl blízkým přítelem Klementa Gottwalda. Slánský si, jako údajný šéf protistátního spikleneckého hnutí, vyslechl v listopadu 1952 trest smrti. Spolu se Slánským bylo popraveno ještě dalších deset z celkem čtrnácti obviněných. V druhé polovině 50. let pak režim začal postupně politické vězně propouštět a začal se postupně zbavovat těch, kteří ve jménu toho samého komunistického režimu výše zmíněné, ale i jiné, vykonstruované politické procesy organizovaly.

1.1 Vývoj v Junáku po skončení II. světové války do roku 1949.

Skautská organizace v Československu – Junák³ – se obnovila téměř ihned po konci II. světové války. Svou činnost skauti obnovili po přibližně pěti letech od nacistického zákazu v roce 1940. Skautské hnutí se ve Třetí republice stalo velmi populárním, v organizaci bylo přibližně čtvrt milionu členů.

V roce 1946 byla v Beskydech vystavěna kamenná mohyla Ivančena, která vznikla jako památka na skauty, kteří za svoji činnost v nacistickém odboji zaplatili cenu nejvyšší. V roce 1947 se ve Francii konalo světové skautské setkání, tzv. Jamboree míru. Do Francie na světové skautské setkání vyrazilo z Československa asi pět set skautů, což bylo do roku 2019 nejvíce v historii celé organizace.⁴ Další světové setkání se uskutečnilo v roce 1951

³ Junák je český název skautské organizace, označení „skaut“ v této práci vyjadřuje člena organizace Junák.

⁴ V roce 2019 vyrazilo také přibližně pět set skautů a skautek z České republiky na světové skautské setkání v USA.

v Rakousku. Na světovém Jamboree v Rakousku však už skautská delegace z Československa nedorazila, protože během čtyřleté pauzy mezi setkáními ve Francii a Rakousku byla skautská organizace v Československu zrušena.

Organizace mezi lety 1945 až 1948 fungovala, na první pohled, bez problémů. Oddíly plnily svou běžnou činnost, jezdilo se na výpravy, organizovaly se tábory, skautské závody či vzdělávací akce. Problémy se ale začaly vyskytovat v řídicích orgánech organizace. Skautskou organizaci řídí, a bylo tomu stejně i mezi lety 1945 až 1948, tři osoby, starosta, náčelník a náčelní. Starosta Junáka je, a byl, statutárním orgánem celé organizace. Zastupuje organizaci navenek a jeho postavení lze přirovnat k postavení předsedy vlády, protože předsedá tzv. Výkonné radě, tedy jakési vládě celé organizace. Od roku 1946 do roku 1948 byl starostou Junáka Velen Fanderlik. Výkonnou radu schvaluje Náčelnictvo, kterému předsedá náčelník (muž) a náčelní (žena). V období Třetí republiky funkci náčelníka zastával Rudolf Plajner a funkci náčelní Vlasta Koseová. Jejich rolí bylo zaštitovat vnitřní chod organizace.

Organizace v té době stála před otázkou, zda se má či nemá zapojit do Svazu české mládeže (SČM). Svaz české mládeže měl být sjednocující organizací, která zaštitovala všechny výchovné organizace v tehdejší Československu. O otázce vstupu Junáka do SČM musel rozhodnout Valný sněm⁵, kterému předsedá náčelník a náčelnice, a který je tvořen delegáty z celé republiky. „10. února 1946 se schází II. junácký sněm, na kterém je rozhodnuto, že se Junák stane kolektivním členem SČM, nové to poválečné organizace české mládeže.“⁶

Valný sněm také rozhodl o změně názvu organizace. Od února 1946 zněl název organizace „Junák, ústředí skautské výchovy SČM“. Svaz české mládeže se postupem času dostával pod kontrolu komunistické strany, která, jak již bylo zmíněno výše, vyhrála v Československu, v roce 1946, volby. V organizaci se začali projevovat skauti-komunisté, kteří chtěli organizaci ovládnout a přizpůsobit ji myšlenkám komunistické strany. Působení

⁵ Valný sněm = nejvyšší sněm celé organizace.

⁶ Miloň LOM – Jaroslav ŠEBEK – Miroslav POSPÍŠIL, *Historie českého skautingu slovem a obrazem*, Mladá Boleslav 1990, str. 5.

skautů-komunistů není po roce 1945 žádnou novinkou. Levicové tendence, i skauti komunisté, se v československém skautingu objevili už za první republiky.

1.1.1 Levicové tendence v Junáku a skauti-komunisté

Dříve, než se začneme zabývat levicovými tendencemi v československém skautingu, je nutné si uvědomit, že za I. republiky, kdy se levicové tendence v organizaci začínají více projevovat, neexistovala jen „jedna forma“ skautingu. Skautských organizací v Československu existovalo několik⁷. Za První republiky byla většina skautských organizací spojena do tzv. Svazu junáků – skautů a skautek republiky československé. Hlavním členem byl Junák – český skaut, který založil Antonín Benjamin Svojsík⁸. Vedle tohoto skautského svazu existovala v tehdejší Československu řada jiných skautských organizací, které stály mimo zmiňovaný svaz. Jedou z takových organizací byli i Spartakovi skauti práce, tedy skautská organizace spojena s komunistickými myšlenkami. Mezi skautským svazem a Spartakovci byla značná rivalita během jejich společné koexistence, tedy do roku 1938, kdy byli Spartakovci rozpuštěni.

Po roce 1945 však dochází k tomu, že se tyto organizace spojují. Skauti-komunisté a skauti-nekomunisté tak museli začít existovat v jedné organizaci. Tendence ve Třetí republice nepodporovali velké názorové protiklady. Politická reprezentace se snažila tvářit, že všichni „táhnou za jeden provaz“, což se mělo odrážet i ve skautské organizaci. Problémem ve skautské organizaci byly ale různé názory na klíčové hodnoty skautingu.

Skauting stojí na třech pilířích. Prvním pilířem je služba Bohu (dnes Nejvyšší Pravdě a Lásce), druhým pilířem je služba druhým (společnosti) a třetím služba sobě. Všechny tři tyto pilíře jsou nedílnou součástí skautské myšlenky a jeden bez zbylých dvou nemůže existovat. V období Třetí republiky byl první pilíř vnímán výhradně jako služba Bohu⁹. A právě tento pilíř se stal hlavním bodem sporu mezi skauty-komunisty, kterým Bůh

⁷ I dnes v Česku působí několik skautských organizací. Vedle té největší, tedy vedle Junáka-českého skauta, lze uvést např. Skauty Evropy.

⁸ Antonín Benjamin Svojsík byl zakladatelem českého skautského hnutí, který uskutečnil první skautský tábor v českých zemích, který proběhl v roce 1912. Už v roce 1914 založil spolek Junák-český skaut.

⁹ Dnes je Bůh nahrazen Nejvyšší Pravdou a Láskou představující určité duchovno. Změna byla provedena na základě velmi malé nábožnosti v Česku.

v myšlence skautské organizace vadil, a většinou skautské organizace, která chtěla ideu Boha zanechat.

Skautům-komunistům se v průběhu let 1945 až 1948 podařilo ovládnout místa ve vedení organizace, která jsou pro jakékoliv změny samozřejmě klíčová. Nicméně ovládnutí vrcholných míst v organizaci pro změny v Junáku nestačilo. „*Skautského ducha udržovaly v té době oddíly a střediska, tedy lidé <dole>*.“¹⁰ Pro jakoukoliv velkou změnu v Junáku je nutné pracovat primárně s oddíly a středisky, které garantují výchovu podle skautské myšlenky. Jsou to totiž právě skautské oddíly a skautská střediska, která organizují největší procento skautských akcí a kteří pracují přímo s dětmi.

Skauti-komunisté podcenili důležitost skautských oddílů a středisek. Všechny plánované změny chtěli provádět z ústředí směrem dolů, což už od začátku bylo odsouzeno k neúspěchu, protože ústřední orgány nemají reálné možnosti, jak kontrolovat aplikaci změn v jednotlivých oddílech po celé republice. Ústřední orgány samozřejmě mají možnosti, jak nové myšlenky šířit, např. pomocí časopisů či vzdělávacích kurzů, ale ani u jednoho prostředku není zaručeno, že splní svůj účel, pokud lidé, kteří působí v daném časopise nebo na daném vzdělávacím kurzu, nesouhlasí s myšlenkou, která z ústředí přichází. Navíc, vydání časopisu nezaručuje, že se myšlenkami, které časopis obsahuje, bude oddílový vedoucí řídit.

Organizace se tak začala štěpit na dvě části. Jednu část tvořili skauti-komunisté, kteří měli převahu na čelních místech organizace, druhou část tvořili skauti-nekomunisté, kteří sice neměli většinu na důležitých pozicích, ale za to však měli podporu u většiny oddílů, které byly mimo kontrolu skautů-komunistů, což komplikovalo jakékoliv provedení změn, které skauti-komunisté navrhovali.

Zcela klíčovým se tak stal plánovaný sněm, který se měl odehrát v únoru roku 1948. Na tomto sněmu se mělo rozhodnout, jakým směrem se celá organizace vydá. Skauti-komunisté totiž stále neovládali ty nejdůležitější pozice, tedy pozice náčelníka, náčelní a starosty Junáka.

¹⁰ Miroslav KOPT, *Český skauting v dokumentech KSČ 1945-1948*, Praha 2004, str. 21.

Skauti-komunisté proto na přelomu roku 1947 a 1948 vytvořili tzv. Junácký manifest, který v navrhovaném znění slibu zavazoval skauty a skautky k socialistickému budování či ke „*slovanské vzájemnosti*“¹¹, která v sobě může skrývat náklonost k sovětskému svazu. Tento manifest byl předložen na Valný sněm. Kromě Junáckého manifestu měl být také projednáván návrh o vystoupení ze Svazu české mládeže, který tou dobou byl už pod silnou kontrolou komunistů.

Před konáním Valného sněmu se ke všem předloženým návrhům, tedy i k oběma výše zmíněným, vyjadřovaly sněmy regionální. Návrh Junáckého manifestu podpořil Pražský a Slezský zemský sněm, které zároveň odmítly vystoupení ze Svazu české mládeže. Opačné stanovisko, tedy odmítnutí Junáckého manifestu a podpoření vystoupení ze Svazu české mládeže, zaujal zemský sněm v Brně.¹²

Odpor proti Junáckému manifestu se však neodehrál jen na Brněnském zemském sněmu. Hlasy proti Junáckému manifestu přicházely i od jednotlivých členů organizace, kteří neměli prostor vyjádřit se na sněmu. Nejsilnější odpor proti Junáckému manifestu předvedli roveři¹³ z Ivančic, kteří vytvořili vlastní protinávrh, tzv. Skautský manifest, ve kterém se přihlásily k původním skautským myšlenkám a hodnotám. Skautský manifest se zasazoval o to, aby Bůh zůstal ve slibu i principech, což odporovalo předloženému Junáckému manifestu. Plnit povinnosti vůči Bohu, tedy první skautský princip, byl ve Skautském manifestu zmíněn hned jako první bod slibu. Boj o podobu slibu a postavení Boha ilustruje, jak hluboce byla rozdělena skautská společnost.

Akční výbor Ústředí Junáka (AVÚJ)

Aby skauti-komunisté mohli s větší jistotou převzít vedení organizace, rozhodli se vytvořit tzv. Akční výbor Ústředí Junáka, který měl nahradit orgány Ústředí v čele se starostou, náčelníkem a náčelní. Aby mohl Akční výbor skutečně převzít moc, bylo nutné, aby tehdejší vedení organizace ztratilo své postavení.

¹¹ Roman ŠANTORA, *Skautské století, dobrodružný příběh 100 let českého skautingu*, Praha 2012, str. 149.

¹² Převzato z: Roman ŠANTORA, *Skautské století, dobrodružný příběh 100 let českého skautingu*, Praha 2012, str. 142.

¹³ Roveři = věková kategorie v Junáku, do které spadají dospívající členové organizace.

24. února 1948 byl náčelník Plajner a náčelní Koseová pozváni na schůzku s ministrem Čepičkou. Setkání se neneslo v přátelském duchu. Představitelé Junáka byli tlačeni k podpoře nové Národní fronty, což bylo v rozporu s tehdejšími stanovami, protože i tehdy byla organizace apolitická. Situace mezi aktéry schůzky vyeskalovala natolik, že došlo i k vzájemnému fyzickému napadení.¹⁴ Po tomto incidentu se rozhodl náčelník Plajner předat iniciativu Akčnímu výboru, který následující den převzal vedení celého Ústředí a zrušili konání Valného sněmu. Skautům-komunistům se tak v únoru 1948 podařilo převzít kontrolu nad celou organizací a začali organizaci přetvářet podle přání komunistické strany.

Téměř okamžitě po převzetí moci byla přerušena činnost duchovní rady Junáka. Skauti-komunisté v pozicích vedoucích skautských středisek¹⁵, začali rozpouštět oddíly, které neodpovídaly představám Akčního výboru. Úplně prvním oddílem, který byl po roce 1948 rozpuštěn, byl 155. chlapecký oddíl z pražských Stodůlek.¹⁶ V květnu 1948 vychází v Severočeské Mladé frontě článek, s názvem „Svazáci, jdeme s vámi!“, který oslavuje změnu ve vedení skautské organizace a její setrvání ve Svazu české mládeže. *„Rozloučili jsme se se starým životem definitivně. Nesmí být již nikdy mezi námi Frýdeckých, kteří nebyli junáky, i když měli naše legitimace. Nemohli být junáky, protože pravý junák nikdy nezradí vlast, které sliboval věrnost. Nedopustíme nikdy aby do našich řad se vloudili zpět ti, kteří chtějí jen rozvrat.“*¹⁷

Avšak ne všude bylo nové, komunistům nakloněné, vedení skautské organizace vnímáno pozitivně. Bylo spíše výjimkou, že se oddíly a střediska rychle přidaly na stranu Akčního výboru. Většina oddílů zůstala věrná tradičním skautským myšlenkám, našli se však i tací, kteří se aktivně zapojovali do nově vznikajícího odboje proti komunistům. Přetváření organizace tak zabralo mnoho času a Ústřednímu vedení KSCŽ začala s Akčním výborem Junáka docházet trpělivost, což vedlo k úplnému zrušení skautské organizace, která se vedení KSCŽ zdála jako nereformovatelná. A tak na základech skautské organizace,

¹⁴ Převzato z: Miroslav KOPT, *Český skauting v dokumentech KSCŽ 1945-1948*, Praha 2004, str. 19.

¹⁵ Skautské středisko je základní organizační jednotka, která má právnickou osobu. Posláním střediska je zakládat skautské oddíly a dohlížet na jejich skautskou výchovu. Statutárním orgánem střediska je jeho vedoucí, který má právo jmenovat a odvolávat vedoucí jednotlivých skautských oddílů.

¹⁶ Převzato z: Miroslav KOPT, *Český skauting v dokumentech KSCŽ 1945-1948*, Praha 2004, str. 20.

¹⁷ Jedličková-Bivoj, *Svazáci, jdeme s vámi!*, Severočeská Mladá fronta, Mladá fronta, roč. IV, č. 125, 1948, str. 4.

převážně skautského majetku, začali komunisté vytvářet svou vlastní, pionýrskou, organizaci.

Po roce 1948 bylo pro komunisty nutné vytvořit ze skautů nepřátele nově vznikajícího režimu. Někteří skauti, jako Dagmar Skálová či Jiří Navrátil, se do skutečného Třetího odboje zapojili. Jiní skauti, jako např. Karel Průcha¹⁸, byli však souzeni za svou skautskou činnost, aniž by provedli cokoliv nezákonného. Další část skautů se svými aktivitami prostě přestala nebo pro ně našla vhodnější prostředí, např. pionýrské oddíly. Jiní skauti, v čele se starostou Fanderlikem, emigrovali, Fanderlik emigroval přes Rakousko do Kanady. V emigraci stál u zrodu exilového skautingu, v jehož čele stál jako starosta až do své smrti v roce 1985. Náčelník Plajner ani náčelní Koseová se velkých perzekucích ze strany komunistického režimu nedočkali. Plajnerovi bylo umožněno vyučovat, byť byl často přesouván, bylo mu ale zakázáno připravovat volnočasové aktivity. V roce 1968, během uvolnění, se opět stal skautským náčelníkem.

Oficiálně byla činnost skautského hnutí pozastavena až v roce 1950, ale tou dobou už faktická činnost téměř neexistovala. V roce 1953 vychází kniha s názvem „Skauting ve službách podněcovatelů války“, pod kterou je podepsán Alois Poledňák¹⁹. Tato kniha je hlavním pamfletem, ve kterém komunistický režim prezentoval svoje názory na skautské hnutí. V knize se snažili popsat rozdíly mezi skautským a pionýrským hnutím. Skautské hnutí viděli jako nástroj imperialismu a buržoazie, skauti byli služebníky imperialismu a kolonialismu a skautská výchova vedla mládež pouze ke slepému přijímání rozkazů a příkazů. Oproti tomu pionýrskou organizaci, a její výchovné metody, hodnotí, jak jinak, kladně. Pionýr měl, podle autora, vést mládež ke svobodnému myšlení a péči o vlast po vzoru Sovětského svazu. A tak například o hrách, ve kterých se vyskytovaly prvky boje, autor hovoří jako o hrách, ve kterých „*nešlo o rozvíjení tělovýchovy jako jedné ze složek výchovy, ale šlo o systematickou přípravu vojáka-útočníka, vojáka zvláštních služeb.*“²⁰

¹⁸ Karel Průcha byl jedním z těch, kteří obnovovali skautskou organizaci ihned po roce 1945. Byl zodpovědný za výchovnou část skautského programu a vedl národní kontingent na skautské větové Jamboree v roce 1947 do Francie.

¹⁹ Alois Poledňák byl v 60. letech minulého století nejen poslancem, ale i ředitelem Československého státního filmu. Už v 50. letech šlo ale o významného komunistu.

²⁰ Alois POLEDŇÁK, *Skauting ve službách podněcovatelů války*, Praha 1953, str. 52.

Komunistické vedení se v 50. letech snažilo různými procesy, ve kterých padaly nezřídka kdy velké tresty odnětí svobody, zlomit ilegální skautské aktivity, neuspěli. „Skauti-komunisté, kteří se aktivně podíleli na likvidaci českého a československého skautského hnutí, se za své činy a za své schizofrenní rozvratnické a podvratné působení ve skautském hnutí nikdy nikomu neomluvili.“²¹

Skautské myšlenky přesto všechno však v ilegalitě přežily a během Pražského jara se organizace stihla velmi bleskově, byť jen na dva roky, obnovit. Během dvou let své existence, mezi lety 1968 až 1970, si skauti dokázali předat vše potřebné k tomu, aby přežili dalších necelých 20 let v ilegalitě. K poslední obnově skautské organizace došlo na začátku prosince 1989. Komunistickému režimu se nikdy nepodařilo zlomit myšlenky skautingu.

²¹ Jiří ČEJKA, *Skauting – historie, podstata a poslání skautského hnutí*, In Radek BROT – Josef CIHLÁŘ – Jiří ČEJKA – Josef JELÍNEK – Karel LEŠANOVSKÝ – Zdeněk NAVRÁTIL – Jitka RADKOVIČOVÁ – Jiří ZACHARIÁŠ, *Skautský oddíl Vělna Fanderlíka – svědomí českého skautingu*, Praha 2009, str. 22.

2 Akce Jizerka-pohled státního aparátu

Vývoj v Československu se nelíbil ani roverům z okolí Železného Brodu. Po II. světové válce bylo skautské středisko v Železném Brodě relativně velké a movité. Disponovalo vlastní střediskovou základnou, mělo vlastní tábořiště v okolí Smědavy a podle skautského pamětníka Raji tvořily Železnobrodské středisko dva oddíly skautů²², dva oddíly skautek²³, oddíl oldskautů²⁴ a oddíly vlčat²⁵ a světlušek²⁶ a dokonce i nový oddíl vodních skautů, který byl, nově, založen po II. světové válce.

V květnu 1949 se tři místní skauti, konkrétně Jiří Haba, kterému tehdy bylo 33 let, Tomáš Hübner, kterému tehdy bylo 19 let, a Robert Hofrichter, kterému bylo tehdy 20 let, a který spolu s Hübnerem vedl vodní skauty, rozhodli odejít přes Karlovy Vary do zahraničí. Tento přechod se jim nepovedl, a proto se vrátili zpátky do Jizerských hor, kde se skrývali a čekali na vhodnější situaci k útěku do Polska. V mezičase, tedy před druhým pokusem o přechod hranic, se Haba, Hübner a Hofrichter připravovali na odbojovou činnost proti komunistům, protože byli přesvědčeni, že komunistický režim brzo padne. Později, pouze pár dnů před zatčením, se ke skupině připojili další skauti ze Železného Brodu, konkrétně se ke skupině přidal Radomil Raja, Jindřich Kokoška, Jiří Majer a Josef Veselý.

Během svého pobytu navázali Hofrichter, Hába a Hübner také kontakt z několika členy tamní lesní správy, konkrétně šlo o mladistvého Františka Linku a Josefa Klapáče, kteří pracovali jako praktikanti u lesní správy a mohli tak být s ilegální skupinou v kontaktu. S ilegální skupinou měl být v kontaktu i jistý Jiří Hilger, který byl během vyšetřování státní bezpečností postaven do role jednoho z organizátorů. Někteří skautští pamětníci ho považují za možného agenta StB, který pomohl celou akci státní bezpečnosti připravit.

Motivy skautů, kteří se v červenci 1949 sešli u Smědavy, pravděpodobně na místě tehdejšího tábořiště Železnobrodských skautů, byly rozdílné. Například Radomil Raja se, spolu se svým kamarádem Josefem Veselým, měl ke skupině Haby připojit proto, že na začátku července po oslavě konce školního roku měli v podnapilém stavu zpívat zakázané

²² Skauti = věková kategorie v Junáku tvořena chlapci ve věku od přibližně deseti do patnácti let.

²³ Skautky = věková kategorie v Junáku tvořena dívkami ve stejném věkovém rozmezí jako skauti.

²⁴ Oldskauti = věková kategorie v Junáku tvořena dospělými, kteří jsou starší 25 let.

²⁵ Vlčata = věková kategorie v Junáku, která je tvořena chlapci ve věku od sedmi do přibližně deseti let.

²⁶ Světlušky = věková kategorie v Junáku, která je tvořena dívkami ve stejném věkovém rozmezí jako vlčata.

písničky. Báli se, že za to mohou být potrestáni, a tak se rozhodli utéct přes hranice. O plánování protistátní činnosti tak velmi pravděpodobně nevěděli. Kontakt s Habou obstaral Veselý přes prostředníka a po pár dnech byl Raja s Veselým převezeni ke srubům, kde měli být Habou postupně vyzbrojeni. „*Já jsem ještě dostal od Haby pistoli 9mm ráži P 38 s jedním zásobníkem nábojů a druhý zásobník mně potom dal Hübner. Ostatní obdrželi pistole pak druhý den. Pistole jsme měli použít jen na rozkaz, byli jsme Habou poučeni, že musíme být poslušni jeho rozkazů a že každé neuposlechnutí se trestá smrtí.*“²⁷

V současné době už nejde přesně určit konkrétní místo, na kterém tehdy skauti tábořili, protože krajina prošla řadou změn. Tábořiště se mělo nacházet v nepřehledném terénu ve skalním masivu Jizera, v okolí kóty 805, mezi Smědavou a nádrží Souš. Dřevěné sruby měly vyrůst pravděpodobně v nějakém údolí, tedy byly v jakémsi „dřolíčku“. Pod pojmem srub si ale nemůžeme představit žádnou stavbu z masivních dřevěných klád. V případě jizerských skautů šlo o dvě dřevěné budovy, které byly postaveny z tenkých stromů, která skupina získala v okolí tábořiště. Střechu pak pravděpodobně mohly tvořit plachty.

Jeden ze srubů měl okna a sloužil jako místnost pro spaní. V druhém srubu okna nebyla a měl sloužit jako sklad materiálu a potravin.²⁸ Do této podoby bylo tábořiště postaveno na konci července 1949, kdy v místě tábořilo už všech sedm skautů, tedy Jiří Haba, Robert Hofrichter, Tomáš Hübner (ti odešli do ilegality už na přelomu dubna a května 1949), Jindřich Kokoška, Josef Veselý, Radomil Raja a Jiří Mrklas (ti se přidávali později, převážně v červenci 1949).

2.1 Zahájení akce Jizerka a průběh zátahu

Podle spisu se policejní orgány o celé skautské skupině dozvěděly až 23. července 1949 ve večerních hodinách. Podle vyšetřovací verze se zaměstnanci lesní správy, který se jmenoval Bosák, zatoulal v lese kůň a on se ho vydal hledat. „*Asi po hodině marného hledání narazil v hustém, celkem nepřístupném lese na mladíka asi 20 ti letého, který sekal dříví, se kterým několik minut rozmlouval a vyptával se, zda neviděl jeho koně.*“²⁹

²⁷ ABS, Sbírnka Správa vyšetřování StB – vyšetřovací spisy bezpečnostních složek: spis Robert Hofrichter, arch. č. V-1971 UL; Protokol s Radomilem Rajou z 26. července 1949 str. 3.

²⁸ Náčrtky obou srubů viz příloha.

²⁹ Archiv bezpečnostních složek (ABS), fond Různé bezpečnostní spisy po roce 1945 (304), sign. 304-273-10; Krajské velitelství národní bezpečnosti v Liberci, čj. 822 taj/49-II., str 1.

Podle spisu měl být Bosák odveden do jednoho ze srubů, kde ho měl Haba vybízet k tomu, aby se ke skupině přidal. Bosák tuto nabídku odmítl, načež mu bylo naznačeno, že pokud něco prozradí, budou na životě ohroženi jeho nejbližší. S touto údajnou výhružkou byl propuštěn. Po opuštění lesa se měl Bosák za svým kamarádem Minaríkem, kterému měl celou situaci vyličit. Kvůli obavám o své blízké chtěl Bosák celou situaci nechat být, Minarík však měl Bosáka přesvědčit ke změně názoru a společně se měli vydali na stanici pohraniční stráže (PS) Jizerka, kde měli celou situaci vyličit. Celou událost příslušníci PS předali krajskému velitelství Sboru národní bezpečnosti (SNB) v Liberci, kde si případ převzal nadporučík Mora, který se stal velitelem celého zásahu. Ten ještě téhož večera zmobilizoval všechny stanice SNB a PS v okolí s cílem realizovat zásah proti skautům. Jednotky byly připraveny k zásahu ještě před půlnocí, ale podle vyšetřovacího spisu nebyl Bosák schopný v noci navést jednotky správným směrem, a proto bylo rozhodnuto, že k zásahu dojde dalšího dne za rozednění.

K zásahu tedy došlo 24. července 1949 ráno. Jedna skupina SNB měla, podle spisu, narazit na mladého muže vykonávajícího malou potřebu u srubů. Příslušníci SNB měli onoho muže vyzvat, aby se vzdal. Daným mužem měl být, podle spisu, velitel skupiny Jiří Haba, který měl se odmítl vzdát a běžel se ukrýt do srubu, ve kterém byli potraviny. V tomto srubu se také vyskytovala většina zbylých skautů. Pouze Josef Veselý a Radomil Raja spali v druhém srubu. Po prvním útoku na srub byl vážněji postřelen Radomil Raja, kterému bylo prostřeleno rameno. Ze srubu mu tedy musel pomoci Josef Veselý, který Raju odvedl ven ze srubu, kde byli zadrženi zasahujícími jednotkami. *„Jakmile jsme vyšli ze srubu k menšímu, byli jsme vyzváni, abychom dali ruce vzhůru, což jsme také učinili. Vyzváni jsme byli civilním pánem ve žlutohnědém koženém kabátě.“*³⁰

Dvojice byla odvedena ke zbytku skupiny, která ležela před srubem, který sloužil jako skladiště. V tomto srubu se bránil poslední skaut, Jiří Haba, který se odmítal vzdát. Zasahující jednotky tak nasadili kulometry a srub rozstříleli. *„V mezerách mezi jednotlivými kulometnými dávkami Haba stále ještě ze srubu střílel. Po krátké intenzivní palbě z kulometů byl proveden další útok, kterým byl srub dobyt. Haba byl nalezen mrtev na podlaze zakryt*

³⁰ ABS, Sběrka Správa vyšetřování StB – vyšetřovací spisy bezpečnostních složek: spis Robert Hofrichter, arch. č. V-1971 UL; dodatek k protokolu s Josefem Veselým, sepsáno 30. července 1949.

*větším množstvím šatstva, příkrývek a proviantu.*³¹ Jiří Haba však nebyl jedinou obětí celého zásahu. V lesích u kóty 850 přišel o život i Tomáš Hübner, kterému bylo tehdy pouhých 19 let. Tomáš Hübner přišel o život v momentě, kdy nekladl odpor. Zemřel, když spolu se svými kamarády leželi před srubem, ve kterém se bránil Haba. Před srubem byla zraněna i většina zadržených, většinou šlo o průstřely nohou. Jediní zadržení, kteří vyvázli bez zranění byli Jindřich Kokoška a Jiří Majer.

Podle vyšetřovatelů za smrt Hübnera a většinu zranění ostatních skautů mohl Jiří Haba, který podle vyšetřovatelů neunesl to, že se ostatní členové jeho skupiny vzdávají. Jiří Haba nosil dioptrické brýle a podle vyjádření pamětníků na dálku téměř neviděl. Je tedy skutečně možné, že pokud na zasahující jednotky skutečně střílel, mohl své kamarády neúmyslně poranit. Základní otázkou ale je, zda Haba skutečně kladl takový odpor, jak tvrdí vyšetřovatelé. Navíc pokud ostatní skauti leželi na zemi, muselo být pro Habu ze srubu obtížné střílet ostatní do nohou.

Na zatčení vzpomíná i skaut Radomil Raja, který si na něj ale pamatuje jinak, než jak je zásah líčen ve spisech. Raja v rozhovoru pro Paměť národa říká, že Haba nemohl srub opustit, protože měl být postřelený a dále popisuje, jak do ležících skautů stříleli příslušníci SNB, kteří měli usmrtit i Tomáše Hübnera. Je možné se domnívat, že obětí by bylo mnohem víc, kdyby brutalita příslušníků SNB nebyla zastavena jedním ze zasahujících příslušníků, který měl pronést „*soudruzi, neprasečte, potřebujeme také nějaké živé.*“³² Vzhledem k tomu, že většina skautů byla postřelena do nohou v momentě, kdy už leželi jako zadržení před srubem, ve kterém byl Haba, je možné se domnívat, že za smrtí Hübnera stojí jednotky SNB, které chtěli z Haby vytvořit maniaka, který střílí i do svých kamarádů, protože se vzdali.

Obě oběti útoku byly po akci pohřbeny do neoznačených hrobů mimo hřbitov. Pohřbíval je německý hrobník a rodiny se o úmrtí svých blízkých samozřejmě nedozvěděly. Pamětník Radomil Raja na pohřbívání svých kamarádů vzpomíná takto: „*Zakopali je tedy na hejnickém hřbitově jako psy, on musel podepsat mlčenlivost, že nikomu nic nesdělí. Byl slušný, takže nám to řekl. Zjistili jsme po roce 1990, kde leží, provedla se exhumace, aspoň*

³¹ ABS, fond Různé bezpečnostní spisy po roce 1945 (304), sign. 304-273-10; Krajské velitelství národní bezpečnosti v Liberci, čj. 822 taj/49-II., str. 5.

³²Paměť národa [online], Rozhovor s Radomilem Rajou, (1932), [cit. 2022-03-25]. Dostupné z: <https://www.pametnaroda.cz/cs/raja-radomil-1932>, čas: 31:50.

*jejich ostatky se dostaly do hrobů jejich rodičů.*³³ Byla to poslední krutost komunistického režimu vůči Jiřímu Habovi a Tomáši Hübnerovi.

Přeživší skauti byli převezeni do pankrácké věznice, ve které začalo první kolo výslechů. Výslechy pak pokračovaly během celého léta. Vyšetřovatelé začali vytvářet velký případ, který měl přispět k diskreditaci skautského hnutí v Československu.

2.2 Motivy a vyšetřování

Ve srubu bylo nalezeno několik zbraní, ale i 15 kg výbušnin a rozbušky, které měly být, podle vyšetřovatelů, použity při útocích na elektrárnu v Kořenově či na přepadení služeben PS a SNB, které se však nikdy neodehrály. Vyšetřovatelům se také podařilo také zajistit zprávu, kterou měl psát údajný velitel skupiny Haba. Zprávu 30. července donesl na stanici SNB v Dolním Polubném hajný Kučera. Kučerovi zprávu předal o den dříve jeho brigádník, který ji našel pohozenou v lese. Zpráva měla být sepsána 20. 6. 1949. Ve zprávě se píše *„Již 20 dní jsme zde a dosud jme nic nevykonali. Dosud jsme to vydrželi, ale chceme, aby to s námi nedopadlo jako s ruskou emigrací. Je nejvyšší čas abychom začali. Co je s rowery³⁴, Slováky, vojáky a tipem na mnoho zbraní? Je nutná další porada, které se musíš zúčastnit. Zařid' to tak, abys mohl zůstat alespoň 2 hodiny. Přijed' co nejdříve! Zprávu podej včas.*³⁵ Jelikož není známo, komu tato zpráva byla určena, nelze vyloučit, že jde o podvrh, zároveň však nelze vyloučit její pravost. Pokud bychom zprávu považovali za pravou, mohli bychom ve zprávě najít možné motivy Habovi skupiny. Zpráva měla být sepsána na přelomu června a července 1949, tedy v momentě, kdy ve skupině ještě nebyli všichni později zadrženi skauti.

Jedním z možných motivů, který lze ve zprávě vidět, je pokus o emigraci z Československa. Skrytých vodítek pro tuto variantu je ve zprávě více. Ve zprávě se píše, že nechtějí, aby to s nimi dopadlo jak s ruskou emigrací. Může jít o narážku na ruské emigranty, kteří uprchli do Československa před komunistickou diktaturou. Tito lidé byli po konci II. světové války unášeni zpátky do Moskvy. Je tedy možné domnívat se, že se skauti

³³ Paměť národa [online], Radomil Raja (1932), Železný Brod 2006 [cit. 2022-03-25]. Dostupné z: <https://www.pametnaroda.cz/cs/raja-radomil-20060629-0>.

³⁴ Rowery = rovery (vysvětleno výše).

³⁵ ABS, fond Různé bezpečnostní spisy po roce 1945 (304), sign. 304-273-10; Opis, č.j. 98 taj./49.

báli podobného osudu, tedy zatčení či případného zmizení. Roveři pak mohli sloužit jako jakási spojka po okolí, popřípadě se autor zprávy mohl dotazovat na členy, kteří se ještě nepřipojili. V této úvaze by pak bylo logickým krokem i zjištění stavu vojáků u pohraniční stráže. Jejich počet by pak mohl hrát roli v počtu zbraní, která by skupina při překročení hranic měla u sebe. Je tedy možné, že se celá skupina chtěla vydat do svobodného světa. Ostatně Haba, Hofrichter i Hübner byli podezřelí z pokusu o ilegální překročení hranice už v květnu 1949. Pokus skupině ale nevyšel, a tak se vrátila zpátky k Železnému Brodu. Zde mohla čekat na převaděče, se kterým měl, podle protokolů, udržovat kontakt Jiří Hilger, který začal se skupinou spolupracovat.

Je možné že během čekání se trojice rozhodla, že se zapojí do odboje proti komunistickému režimu. Haba skrze Hilgera začal navazovat kontakty s lidmi z okolí Železného Brodu. Se skupinou začali úzce spolupracovat i dva zaměstnanci lesní správy, šlo o Františka Linku a Josefa Klapáče, kteří skupině dodávali potraviny. Skupina si začala vytvářet síť kontaktů, což mohla zaregistrovat, a pravděpodobně i zaregistrovala, StB, která mohla využít situace a do skupiny nasadit agenta-provokatéra. Agent-provokatér mohl zaujmout vůdčí postavení ve skupině a participovat na přípravách protistátní činnosti. Mohl využít přesvědčení skautů, že komunismus musí brzo padnout a namotivovat je k plánování útoků na strategicky důležitá místa. Tyto přípravy pak mohl vynášet StB, která si jen počkala, až se ke skupině přidá více skautů a následně mohla skupinu zadržet. Zbraně a výbušniny pak příslušníci StB ani nemuseli obtížně hledat, protože mohli vědět, kde přesně je najdou.

Ať už bylo motivem původní trojice skautů cokoliv, vyšetřovatelé začínali vytvářet případ, který měl dokázat, že trojice Haba, Hofrichter a Hübner měla připravovat teroristické akce v okolí. *„Tato skupina tří osob se asi v polovině května 1949 po předchozím průzkumu terénu v Jizerských horách usídlila v prostoru lesního masivu poblíže hory Jizera u kóty 850. V rámci příprav odchodu do ilegality prováděl Haba, jakož i ostatní členové obstarávání potravin, šatstva, zbraní, střeliva a trhavin.“*³⁶ S touto kostrou případu začala StB vytvářet případ teroristické skupiny v okolí Železného Brodu. Příslušníci StB vyslechli přibližně dvě

³⁶ ABS, Sběrka Správa vyšetřování StB – vyšetřovací spisy bezpečnostních složek: spis Robert Hofrichter, arch. č. V-1971 UL; Okresní prokuratura Frýdlant v Čechách, Trestní oznámení, čj. A-10.948/62457-49., str. 9.

desítky podezřelých, z nichž většina byla stíhána vazebně. I v tomto případě se lze domnívat, že byly využívány v tehdejší době „klasické metody“ jako bytí nebo psychické týrání vězňů. Nutno podotknout, že několika podezřelým, kteří byli vystaveni brutálním metodám příslušníků StB, nebylo v té době ani osmnáct let.

2.2.1 Z protokolů Roberta Hofrichtera

První výslech Robert Hofrichter podstoupil ihned po ošetření ještě v den zatčení, tedy 24. července 1949. V prvním výslechu popisoval motivy, které ho vedly k přechodu do ilegality. Hofrichter si měl v roce 1947 vyslechnout od svého kamaráda Hujera příběh, ve kterém se Hujer chlubil tím, že se mu podařilo ilegálně překročit hranici. Hofrichter se na základě tohoto příběhu rozhodl Hujera udat. Hujer byl zadržen a vyšetřován, ale ukázalo se, že si všechno vymyslel, což vedlo k jeho propuštění. Po tomto incidentu byl Hofrichter svými kamarády vnímán jako možný agent StB.

Únorové dny roku 1948 však změnil pohled Hofrichtera na kroky KSČ, kterou kritizoval za to, že pořádně nevysvětlila události únorové krize. *„K obratu v mém myšlení přispěl také nevyjasnění atentát na tři ministry, neboť po únoru jsem očekával, že KSČ celý tento případ osvětlí. Dále jsem zastával názor, že únorové události v roce 1948 nebyly nutné a že tehdejší situace se mohla řešit vývojovou cestou.“*³⁷ Jeho negativní postoj k vývoji ve státě z něho, v očích komunistů, tvořil reakcionáře, který může nový stav věcí ohrozit. Proto byl, spolu s Habou, v prosinci 1948 zatčen kvůli podezření ze šíření protikomunistických letáků. Toto podezření se u něj, ani u Haby, nepotvrdilo, a tak byli oba propuštěni. Hofrichter se ale začal cítit špatně, protože jeho kamarádi ho považovali za agenta StB a komunisté zase za reakcionáře, na kterého si mají dávat pozor. Pod tímto sílícím tlakem se, podle protokolu, nechat Hofrichter přesvědčit Habou k pokusu o emigraci.

Když se vyšetřovatelé dostali k otázce Habovi skupiny, tak Hofrichter ještě tvrdil, že skupina neměla v plánu žádné teroristické operace, tedy ani jejich přípravu. *„Po celou dobu našeho pobytu v ilegalitě jsme nepodnikli žádnou teroristickou nebo jinou akci a myslím, že ani Haba sám, když býval mimo srub se nevzdaloval za tím účelem, aby prováděl nějaké*

³⁷ ABS, Sběrka Správa vyšetřování StB – vyšetřovací spisy bezpečnostních složek: spis Robert Hofrichter, arch. č. V-1971 UL; Protokol s Robertem Hofrichterem ze dne 24. července 1949, str. 2.

*sabotážní nebo jiné akce.*³⁸ V protokolu můžeme najít červeně podtržené pasáže, ve kterých Hofrichter hovoří o tom, že se žádné útoky neplánovaly. Stačily dva dny „výslechů“ státní bezpečností, aby Hofrichter svou výpověď upravil. Ve své výpovědi z 26. července 1949 už Hofrichter popisuje pokus o teroristický útok na elektrárnu v Kořenově. *„V měsíci červnu, na datum si již přesně nepamatuji, dal mně a Hübnerovi Haba úkol, abychom zničili třaskavinou elektrárnu v Kořenově. K tomuto úkolu jsme se připravovali a ke konci června neb začátkem července jsme odešli s Hübnerem do Kořenova a měli jsme na sobě civilní šaty. (...) Elektrárnu jsme nenašli a rovněž toho dne neměli jsme náladu provést nějaký teroristický úkol. Třaskavinu, kterou jsme měli s sebou jsme rovněž odnesli zpět do úkrytu.*³⁹ Habovi po návratu sdělili, že zápalná šňůra byla krátká a že se v okolí pohybovala hlídka SNB, a tudíž k útoku nemohlo dojít. Haba pak prý došel k rozhodnutí, že je nutné útok provést jindy.

Hofrichterovi byla v případě přisouzena role jediného spoluorganizátora celého plánu, kterého zadržela StB. Za hlavní organizátory byli, kromě Hofrichtera, označeni ještě Haba s Hübnerem, kteří byli zastřeleni, a Hilger s Kratochvílem, kterým se však podařilo včas emigrovat do zahraničí. S těmito hlavními organizátory měli pak úzce spolupracovat Linka s Klapáčem. Mezi obviněnými byli původně i Josef a Květuše Hilgerovi, rodiče Jiřího Hilgera, ale trestní řízení s nimi bylo prokurátorem zastaveno, a tedy manželé Hilgerovi před soudem nestáli.

2.3 Obžalování před soudem

Státní prokurátor nakonec poslal před soud 17 osob⁴⁰. Obžalována byla celá pětice přeživších skautů, tedy Robert Hofrichter, který byl považován za jediného přeživšího spoluorganizátora celé skupiny, Jindřich Kokoška, který měl na příkaz Haby přivést do skupiny tři zbylé skauty, Josefa Veselého, Jiřího Majera a Radomila Raju. Kromě skautů byli před soud poslání praktikanti lesní správy mladistvý František Linka a Josef Klapáč, kteří měli se skupinou udržovat kontakt a pravidelně je zásobovat. Dalšími obviněnými

³⁸ ABS, Sběrka Správa vyšetřování StB – vyšetřovací spisy bezpečnostních složek: spis Robert Hofrichter, arch. č. V-1971 UL; Pokračování protokolu s Robertem Hofrichterem ze dne 26. července 1949, str. 9.

³⁹ ABS, Sběrka Správa vyšetřování StB – vyšetřovací spisy bezpečnostních složek: spis Robert Hofrichter, arch. č. V-1971 UL; Pokračování protokolu s Robertem Hofrichterem ze dne 26. července 1949, str. 11.

⁴⁰ Seznam všech osob, jejich datumy a místa narození a výše případných trestů je, pro větší přehlednost, uveden v tabulce jako příloha.

členy lesní správy byli František Bezděk a Miroslav Vejvoda, kterým bylo kladeno za vinu nenahlášení trestné činnosti.

Dále prokuratura obvinila několik členů Hlavovi rodiny. Konkrétně šlo o pomocného cukráře Svatopluka Hlavu ml., který by obviňován z nenahlášení trestné činnosti, a jeho bratrance Václava Hlavu, který se živil jako elektrotechnik. Václav Hlava byl obviněn ze spolčení se s Habovou skupinou. Konkrétně se měl provinít tím, že skupině vyrobil radiopřijímač. V případě měl být obviněn ještě Svatoplukův otec, cukrář Svatopluk Hlava st., který měl být ve spojení s celou skupinou a podle své výpovědi z protokolu měl Habu vyzvat, aby se skupinou přemístil do větší vzdálenosti od Železného Brodu, protože o skupině všichni v okolí věděli. Svatopluk Hlava st. však nebyl se skupinou obžalován, protože se řešila otázka jeho psychického stavu. Soudu se ale nakonec nevyhnul, byl souzen samostatně později.

Dalšími obžalovanými byl autodopravce Josef Šírek a zámečnický Jiří Žídek, kteří byli obviňováni ze zásobování Habovi skupiny. Jan Hudský, mladistvý Radomil Mrklas a mladistvý Jaromír Hádek byli prokuraturou taktéž obviněni ze spolčení se s Habovou skupinou. Tito tři obžalovaní měli obstarávat Habově skupině potraviny, či, v případě Hudského, zajišťovat přepravu.

Poslední tři jmenovaní byli nakonec zproštěni obžaloby, protože podle soudu nebyla jejich vina dostatečně prokázána. Hudský tvrdil, že kdykoliv vezl někoho z Habovi skupiny, domníval se, že veze Hilgerovi příbuzné. Mrklas zase tvrdil, že kdykoliv byl v kontaktu s někým ze skautů, domníval se, že vedou rozhovory týkající se jejich letního táboření, a ne pobytu v ilegalitě. A u Hádky soud konstatoval, že jeho inteligence je „skutečně malá“⁴¹ a že jeho pomoc skupině byla tak minimální, téměř žádná, že ji nelze trestat. Posledním, kdo měl to štěstí a byl zproštěn viny byl Svatopluk Hlava ml., který byl obviněn z nenahlášení trestné činnosti. Jelikož se ale stýkal pouze se svými příbuznými, na které se nevztahuje ohlašovací povinnost, soud i v jeho případě vynesl osvobozující rozsudek.

Ostatní obvinění však byli souzeni za porušení zákona o ochraně republiky. Hofrichter, Kokoška, Linka, Václav Hlava a Klapáč byli obviněni ze spolčení se s tehdy již mrtvým

⁴¹ ABS, Sběrka Správa vyšetřování StB – vyšetřovací spisy bezpečnostních složek: spis Robert Hofrichter, arch. č. V-1971 UL; Rozsudek státního soudu v Praze Or I 1292/49, str. 18.

Habou a Hübnerem a uprchlími Hilgerem a Kratochvílem. Společně se měli podílet na akcích, které měly „zničit nebo rozvrátit lidově-demokratické zřízení a společenskou a hospodářskou soustavu republiky, zaručené ústavou.“⁴²

Šírek s Žídkem byli obviněni taktéž z rozvracení republiky. Tři další skauti, Raja, Veselý a Majer byli odsouzeni za pokus o ilegální přechod hranice a Bezděk s Vejvodou za nenahlášení trestného činu.⁴³

Nejvyšším trestem, v délce 20 let, potrestal soud jediného přítomného organizátora skupiny, Roberta Hofrichtera. Deseti lety odnětí svobody potrestal soud Václava Hlavu, za výrobu a opravu vysílačky, a Josefa Klapáče, který se měl účastnit některých plánovacích schůzek skupiny. Osmi lety vězení byli potrestáni nezletilý František Linka a Jindřich Kokoška, kteří se také měli podílet na plánování protistátní činnosti. Kromě vysokých a tvrdých trestů byli výše zmínění odsouzeni ještě k peněžitým trestům. Hofrichterovi byl uložen peněžitý trest ve výši 50 000 korun, Hlavovi 10 000 korun (v případě nesplacení měsíc těžkého žaláře navíc), Klapáčovi 20 000 korun (v případě nesplacení dva měsíce těžkého žaláře navíc) a mladistvým Linkovi a Kokoškovi každému 10 000 korun.⁴⁴

Zbylí tři skauti, tedy Radomil Raja, Josef Veselý a Jiří Majer byli za pokus o ilegální přechod hranice odsouzeni k trestu odnětí svobody v trvání šesti měsíců v případě Raji, osmi měsíců v případě Majera a jednoho roku v případě Veselého. Obžalovaní Šírek a Žídek byli odsouzeni ke dvěma a půl roku tvrdého žaláře a k peněžitému trestu 10 000 korun (v případě jeho neuhrazení se trest oběma zvýšil o měsíc). Za neohlášení trestného činu byl Bezděk odsouzen na jeden rok a Vejvoda na osm měsíců.⁴⁵

Soud vynesl odsuzující rozsudky 28. října 1949, tedy přibližně tři měsíce od zatčení. Proti rozsudkům Josefa Veselého, Jiřího Majera, Radomila Raji, Jiřího Zídka, Františka Bezděka a Miroslava Vejvody se státní prokurátor odvolal. Proti rozsudku se odvolala i část

⁴² ABS, Sbíрка Správa vyšetřování StB – vyšetřovací spisy bezpečnostních složek: spis Robert Hofrichter, arch. č. V-1971 UL; Rozsudek státního soudu v Praze Or I 1292/49, str. 2.

⁴³ Převzato z: Sbíрка Správa vyšetřování StB – vyšetřovací spisy bezpečnostních složek: spis Robert Hofrichter, arch. č. V-1971 UL; Rozsudek státního soudu v Praze Or I 1292/49, str. 2.

⁴⁴ Převzato z: Sbíрка Správa vyšetřování StB – vyšetřovací spisy bezpečnostních složek: spis Robert Hofrichter, arch. č. V-1971 UL; Rozsudek státního soudu v Praze Or I 1292/49, str. 3.

⁴⁵ Převzato z: Sbíрка Správa vyšetřování StB – vyšetřovací spisy bezpečnostních složek: spis Robert Hofrichter, arch. č. V-1971 UL; Rozsudek státního soudu v Praze Or I 1292/49, str. 3.

odsouzených, konkrétně odvolání podali Robert Hofrichter, Václav Hlava, Josef Klapáč, Josef Šírka, Jindřich Kokoška a František Linka. Případ tak dostal na stůl nejvyšší soud.

2.3.1 Odvolání k nejvyššímu soudu

K projednání případu před nejvyšším soudem došlo 28. srpna 1950, tedy přesně 11 měsíců po vynesení rozsudku státním soudem v Praze. Odvolání státního prokurátora můžeme rozdělit do několika skupin. První odvolání podal proti trestům pro trojici Majer, Veselý a Raja. Druhé odvolání mířilo proti Bezděkovi a Vejvodovi a třetí pak proti Šírkovi a Žídkovi.

Státní prokurátor v případě tří zbylých skautů konstatoval, že obžalovaní museli vědět o plánech zbylých členů skupiny, a tedy že je nelze stíhat jen za pokus o ilegální překročení hranice. Odvolací soud konstatoval, „že všichni jmenovaní, i když předem nevěděli o cílech a povaze Habovy skupiny, přece se dozvěděli za svého pobytu v táboře, a to ze sdělení Habova, z vlastního pozorování i vzájemných rozhovorů, při nichž si zajisté sdělovali všechny své poznatky z tábora.“⁴⁶ Zároveň soud neuznal jako polehčující okolnost možné vyhrožování ze strany Haby s odůvodněním, že skauti mohli kdykoliv z místa uprchnout. Na základě toho odvolací soud zrušil v případě těchto třech skautů rozsudek státního soudu v Praze a uložil tresty nové. Josef Veselý odešel od soudu s trestem odnětí svobody v trvání čtyř let, Jiří Majer s tříletým trestem a Radomil Raja měl ve vězňi strávit dva roky.⁴⁷

I v případě Bezděka, Vejvody se prokurátor odvolal, protože tresty uložené státním soudem podle něj „nejsou v poměru k tíži jejich viny.“⁴⁸ Bezděk a Vejvoda byli státním soudem posláni na rok, v případě Bezděka, respektive na osm měsíců, v případě Vejvody, kvůli tomu, že neohlásili trestnou činnost Habovy skupiny. S tímto deliktem souhlasil i prokurátor, ale činy Habovy skupiny považoval za tak závažné, a tedy i ono nenahlášení této skupiny mělo být postiženo vyšší sazbou. Přitěžující okolností se oběma těmito obžalovaným stalo jejich zaměstnání, protože „oba tyto obžalovaní byli zaměstnanci státní lesní správy a

⁴⁶ ABS Sbírka Správa vyšetřování StB – vyšetřovací spisy bezpečnostních složek: spis Robert Hofrichter, arch. č. V-1971 UL; , rozsudek nejvyššího soudu, To 166/50 str. 8.

⁴⁷ Převzato z: ABS, Správa vyšetřování StB – vyšetřovací spisy bezpečnostních složek: spis Robert Hofrichter, arch. č. V-1971 UL; , rozsudek nejvyššího soudu, To 166/50, str. 3.

⁴⁸ ABS, Správa vyšetřování StB – vyšetřovací spisy bezpečnostních složek: spis Robert Hofrichter, arch. č. V-1971 UL; , rozsudek nejvyššího soudu, To 166/50, str. 10.

byli tudíž zvláště povinni dbáti veřejné bezpečnosti a ochrániti státní zájmy, oznámení však neučinili, naopak s „partyzány“ se scházeli, a dokonce u nich i přespávali.“⁴⁹

Následně i v tomto případě odvolací soud zrušil rozhodnutí soudu nižší instance a oběma obviněným uložil tresty nové. Bezděk odešel od soudu s dvouletým trestem a Vejvoda s trestem ve výši jednoho a půl roku odnětí svobody. Nových trestů se dočkali i Šírka s Žídkem, původní trest dvou a půl let byl každému z nich prodloužen na čtyři roky za mřížemi.⁵⁰ Ke všem odvoláním ze strany odsouzených odvolací soud podotkl, že státní soud rozhodoval zcela správně, že „*logickými a přesvědčivými úvahami došel ke skutkovým zjištěním, které nejsou v rozporu s předpisy*“⁵¹ a výsledky hodnotil „*výborným způsobem*.“⁵² Není tedy divu, že odvolací soud všechna odvolání ze strany obžalovaných zamítl. Jedinému Františku Linkovi snížil odvolací soud trest z osmi na čtyři roky.

Je velmi zajímavé pročítat si odůvodnění nejvyššího soudu. Odvolací soud o rozhodnutí Státního soudu tvrdí, že bylo bezvadné, že k němu došel logickými úvahami, zároveň však dává za pravdu prokurátorovi, který tomu samému soudu vytýká v případech většiny obžalovaných špatný postup při rozhodování. Vysvětlení zjevného rozporu je velmi jednoduché. Pokud odvolání podává odsouzený, soud vyhodnotil skutkovou podstatu bezchybně a námitku odsouzeného zamítne. Pokud má s vynesenými rozsudky problém prokurátor, kterému vadí nízké tresty, lze v rozhodování soudu nižší instance najít pochybnosti a tresty ještě více zpřísnit.

Po více jak roce byl případ Jizerka uzavřen. Vedoucí ilegální skupiny Haba, spolu se zakládajícím členem Hübnerem, byli mrtví. Další domnělí organizátoři, tedy Hilger s Kratochvílem uprchli. Zbývající vysoce postavený člen skupiny, Hofrichter, si odpykával 20 let vězení a zbylí členové jeho skupiny pak tresty v rozmezí od roku a půl do deseti let. Většina odsouzených se na svobodu dostane ještě v 50. letech. Jako poslední z celé skupiny je na svobodu, v roce 1962, podmíněně propuštěn Robert Hofrichter. Původní zkušební doba

⁴⁹ ABS, Správa vyšetřování StB – vyšetřovací spisy bezpečnostních složek: spis Robert Hofrichter, arch. č. V-1971 UL; , rozsudek nejvyššího soudu, To 166/50, str. 10.

⁵⁰ Převzato z: ABS, Správa vyšetřování StB – vyšetřovací spisy bezpečnostních složek: spis Robert Hofrichter, arch. č. V-1971 UL; , rozsudek nejvyššího soudu, To 166/50, str. 4.

⁵¹ ABS, Správa vyšetřování StB – vyšetřovací spisy bezpečnostních složek: spis Robert Hofrichter, arch. č. V-1971 UL; , rozsudek nejvyššího soudu, To 166/50, str. 13.

⁵² ABS, Správa vyšetřování StB – vyšetřovací spisy bezpečnostních složek: spis Robert Hofrichter, arch. č. V-1971 UL; , rozsudek nejvyššího soudu, To 166/50, str. 13.

podmíněného propuštění byla stanovena na deset let, v roce 1965 však byla tato zkušební lhůta zkrácena o polovinu, tedy na pět let.⁵³

2.3.2 Soud se Svatoplukem Hlavou starším a konec kauzy

„Druhá větev“ kauzy se však odehrávala ještě v roce 1950 v Liberci. Před tamním krajským soudem stanul Svatopluk Hlava st., který byl od zbytku skupiny oddělen, protože v době, kdy se konalo přelíčení se zbylými spoluobžalovanými, ještě nebyla vyřešena otázka jeho mentálního stavu, a proto nebyl souzen se zbytkem skupiny.

Svatopluk Hlava st. byl obviněn, stejně jako jeho synovec Václav, ze spolčení se skupinou Jiřího Haby s cílem „zničit, nebo rozvrátit lidově-demokratické zřízení a společenskou a hospodářskou soustavu republiky zaručené ústavou.“⁵⁴ Za tento čin byl odsouzen k těžkému žaláři na sedm a půl roku. Zároveň mu byl vyměřený peněžitý trest ve výši 15 000 korun a v případě jeho nesplacení další měsíc ve vězení.⁵⁵

Komunistický tisk o celé akci informoval jako o zásahu proti diversní skupině, která se připravovala na protistátní činnost v Jizerských horách. Novináři přijali vyšetřovací verzi, podle které byla skupina odhalena slovenským dělníkem. Novináři ze skupiny skautů vytvořili skupinu ozbrojených teroristech, která byla vedena agentem CIA. Cílem skupiny měl, podle tisku, být útok na elektrárnu v Kořenově a další podobné akce. Skupina prý měla v úmyslu zapojit se do státního převratu. Zatčení bylo veřejnosti představeno jako dlouhý boj mezi zasahujícími jednotkami a skauty, z nichž se většina nakonec vzdala. Vůdce skupiny, Jiří Haba, byl však vykreslen jako vrah Tomáše Hübnera, který nakonec spáchal sebevraždu.

Tisk se však nevěnoval jen skautům zadrženým v jizerských lesích. Tisk se zaměřil i na ty, kteří byli obviněni společně se skauty, tedy převážně na členy lesní správy. I v jejich případě komunistický tisk přejal nekritiky rétoriku vyšetřujících orgánů a vyobrazil je jako spojence teroristické organizace. Všichni obvinění byli vnímáni jako „zaproductanci západních

⁵³ Převzato z ABS, Správa vyšetřování StB – vyšetřovací spisy bezpečnostních složek: spis Robert Hofrichter, arch. č. V-1971 UL; usnesení Krajského soudu v Praze, Or I 1929/49.

⁵⁴ ABS, Správa vyšetřování StB – vyšetřovací spisy bezpečnostních složek: spis Robert Hofrichter, arch. č. V-1971 UL; Rozsudek krajského soudu v Liberci v procesu se Svatoplukem Hlavou, Or I 1691/49.

⁵⁵ Převzato z: ABS, Správa vyšetřování StB – vyšetřovací spisy bezpečnostních složek: spis Robert Hofrichter, arch. č. V-1971 UL; Rozsudek krajského soudu v Liberci v procesu se Svatoplukem Hlavou, Or I 1691/49.

*imperialistů si zaslouží exemplární potrestání, aby bylo jasno, že podobným protisocialistickým živlům a rozvratníkům v našem lidově-demokratickém zřízení pšenka nepokvete!*⁵⁶ Veřejnosti byl podán jediný úhel pohledu na celou akci, bez jediného slova, které by pronesl kdokoliv z obviněných.

2.4 Snahy o rehabilitaci

V roce 1965 byl krajským soudem v Praze zhlazeno odsouzení Radomilu Rajovi. O tři roky dříve, v roce 1962, byl z vězení propuštěn poslední člen Habovi skupiny, Robert Hofrichter. 12. prosince roku 1972 se o rehabilitaci své osoby pokoušel Jiří Žídek, ale svůj návrh vzal zpět a k rehabilitaci nedošlo.

21. prosince 1972 zahájil krajský soud v Ústí nad Labem jednání ve věci návrhu rehabilitace Josefa Veselého, Svatopluka Hlavy staršího a Josefa Šírka, poslední dva jmenovaní se ale jednání osobně nezúčastnili, a proto soud v jejich případech jednání odročil. Deset minut po desáté hodině dopoledne jednání skončilo, protože „*obviněný Josef Veselý prohlašuje, že svůj návrh na zahájení přezkumného řízení bere zpět.*“⁵⁷

Jednání s Hlavou starším a Šírkem proběhlo v únoru 1973, taktéž u krajského soudu v Ústí nad Labem. V tomto případě už nedošlo k tomu, že by navrhovatelé vzali svůj návrh zpět, a tak soud nařídil jednání. Oba navrhovatelé tvrdili, že nevěděli, co skupina kolem Haby měla chystat. Prokuratura žádala zamítnutí návrhu, „*protože skutková zjištění se nezměnila a není ani důvodu v jiném směru původní rozsudky měnit, neboť v původním řízení byla vina obviněných bezpečně prokázána.*“⁵⁸

Obhájce se naopak snažil prokázat, že v případě Hlavy staršího neexistoval dostatek důkazů, které by dokazovali úmyslné páchaní vlastizrady, za což byl odsouzen. V případě Šírka obhajoba tvrdila, že z aktivit, které Šírek pro Habovu skupinu uskutečňoval nemohl

⁵⁶Markéta BERNATT-RESZCZYŃSKÁ, *Diversní skupina skautů zneškodněna, psaly o masakru v Jizerských horách noviny* [online]. 24.07.2020 [cit. 2022-04-01]. Dostupné z:

<https://www.pametnaroda.cz/cs/magazin/stalo-se/diversni-skupina-skautu-zneskodnena-psaly-o-masakru-v-jizerskych-horach-noviny>.

⁵⁷ ABS, Správa vyšetřování StB – vyšetřovací spisy bezpečnostních složek: spis Robert Hofrichter, arch. č. V-1971 UL; Protokol o veřejném zasedání krajského soudu v Ústí nad Labem v trestní věci proti Josefu Veselému, Svatopluku Hlavovi a Josefu Šírkovi, 13 Tr 335/69 a 13 Tr 191/69, str. 2.

⁵⁸ ABS, Správa vyšetřování StB – vyšetřovací spisy bezpečnostních složek: spis Robert Hofrichter, arch. č. V-1971 UL; Protokol o veřejném zasedání krajského soudu v Ústí nad Labem v trestní věci proti Svatopluku Hlavovi a Josefu Šírkovi, 13 Tr 191/69 a 13 Tr 388/69, str. 3.

poznat údajný účel Habovy skupiny. Obhájce tedy navrhol, „*aby byli oba obžalovaní po zrušení rozsudku zproštěni, případně aby po zrušení rozsudku byla jejich činnost posuzována mírněji.*“⁵⁹

Krajský soud vyslechl v přípravném řízení i Jiřího Hilgera, který po zatčení skautů v Jizerských horách uprchl do zahraničí. Hilger sám sebe považoval za vedoucího té části skupiny, která nebyla v ilegalitě. Když se dozvěděl o hrozbě zatčení, pokoušel se všechny varovat, ale odešel s ním pouze Kratochvíl. Šírek, podle Hilgera, tvrdil, „*že se mu nemůže nic stát, protože se necítí ničím vinen.*“⁶⁰ Touto výpovědí si krajský soud podložil správnost rozhodnutí tehdy již bývalého státního soudu v Praze a návrh na rehabilitaci zamítl. Hlava a Šírek se však nezastavili a podali dovolání k nejvyššímu soudu.

Nejvyšší soud České socialistické republiky se případem začal zabývat 16. března 1973. Stížnost proti rozhodnutí krajského soudu Nejvyšší soud projednal v neveřejném zasedání a po projednání ji zamítnul, a to i s odůvodněním, že „*s přihlédnutím k době, kdy tato teroristická skupina vznikla a rozvíjela svoji činnost byla právem soudy posuzována každá podpora a pomoc osob, které pro členy této skupiny učinily, jako vysoce společensky nebezpečné jednání protistátní povahy.*“⁶¹

Nejvyšší soud ve svém odůvodnění vlastně řekl, že soudy na přelomu 40. a 50. let měly právo udělovat vysoké tresty za jakoukoliv podporu ilegálním skupinám, protože tím došlo k ohrožení nově nastupujícího režimu. Rehabilitační řízení s Hlavou a Šírkem, kteří byli do skupiny zapojeni opravdu jen okrajově, ukazuje a dokazuje pokřivený pohled komunistické justice na spravedlnost.

U všech rehabilitačních řízeních se jak Hlava, tak Šírek pokoušeli soudce přesvědčit, že o plánovaných akcích nic nevěděli. Soudcům k odsouzení obžalovaných ale stačil fakt, že se s Habou a dalšími jen stýkali. Z těchto styků si komunistická justice odvodila, že oba určitě museli o plánech skupiny vědět. Rehabilitačnímu soudu v Ústí nad

⁵⁹ ABS, Správa vyšetřování StB – vyšetřovací spisy bezpečnostních složek: spis Robert Hofrichter, arch. č. V-1971 UL; Protokol o veřejném zasedání krajského soudu v Ústí nad Labem v trestní věci proti Svatopluku Hlavovi a Josefu Šírkovi, 13 Tr 191/69 a 13 Tr 388/69, str. 3.

⁶⁰ ABS, Správa vyšetřování StB – vyšetřovací spisy bezpečnostních složek: spis Robert Hofrichter, arch. č. V-1971 UL; Usnesení krajského soudu v Ústí nad Labem, 13 Tr 191/69-20, str. 4.

⁶¹ ABS, Správa vyšetřování StB – vyšetřovací spisy bezpečnostních složek: spis Robert Hofrichter, arch. č. V-1971 UL; usnesení Nejvyššího soudu České socialistické republiky, 4 Tor 6/73, str. 5-6.

Labem pak k zamítnutí stačilo přidat výpověď Jiřího Hilgera, který ale jasně neprokázal, že by Šírek či Hlava st. jasně věděli, jaké plány měl Haba se svou skupinou. V 70. letech se tak rehabilitace nikdo ze zadržených nedočkal. Rehabilitace přeživších skautů proběhla v 90. letech, tedy až po pádu komunistického režimu.

3 Akce Jizerka podle pohledu skautského pamětníka Raji

V úvodní kapitole byl naznačen střet mezi skauty-komunisty a skauty-nekomunisty, který spočíval primárně v otázce hodnot skautské organizace v Československu. Skauti-komunisté se snažili různými způsoby, např. Junáckým manifestem, změnit hodnoty organizace ve prospěch komunistické ideologie. Ideologický boj se, jak už bylo zmíněné, odehrával ve vyšších patrech skautské organizace, a tak není divu, že mu před únorem 1948 nevěnovali velkou pozornost ani skauti ze Železného Brodu.

V Železném Brodě byl skauting od konce II. světové války velmi populární. Ve městě existovalo několik oddílů pro všechny věkové kategorie, od vlčat po old skauty. Železnobrodské středisko disponovalo vlastní velkou klubovnou a tábořištěm v okolí Smědavy. Situace se, i v Železnobrodském středisku, začala měnit po roce 1948. I v Železném Brodě se našli skauti, kteří chtěli bojovat za demokratické principy, které jsou obsaženy ve skautské myšlence. V Železném Brodě se samozřejmě našli i skauti, kteří chtěli z nesvobodného Československa emigrovat. Jedním z těch, kteří se rozhodli pro emigraci, byl Radomil Raja, který svůj příběh vyprávěl i organizaci Paměť národa.

Radomil Raja se narodil ve 30. letech v Železném Brodě do rodiny živnostníka. Po II. světové válce se přidal do skautského hnutí v Železném Brodě a v roce 1949 vystudoval sklářskou školu. Konec školního roku 1948/1949 oslavoval Radomil Raja, spolu se svým kamarádem Josefem Veselým, v hospodě, kde zpívali protistátní písně, za které jim hrozilo stíhání a pravděpodobně vězení. Kvůli možnému stíhání se oba rozhodli, že emigrují. Josef Veselý pak oba přivedl, přes své kontakty, k Habově skupině.

V táboře Raja moc dlouho nepobyl, pár dnů po jeho příjezdu totiž došlo k zásahu, během kterého byl Raja postřelen do ramena. Pan Raja také vzpomíná na brutální jednání zasahujících příslušníků. Podle vzpomínek pana Raji měla být většina střelných zranění způsobena právě zasahujícími jednotkami v momentě, kdy se většina skautů vzdala. *„Jak jsme tam prostě leželi, tak přiběhl jeden nebo dva policajti a vystříleli celý zásobník. Vedle*

*mne zastřelili Tomáše Hübnera z Brodu, mladého kluka. Mne postřelili do noh, Pepíka Veselého, Jindru Kokošku postřelili. Takže tam vypálil do těch těl zhruba sedm ran.*⁶²

Byť komunistická justice hovořila o skupině jako o teroristech, kteří se snažili ochromit nový režim, vyšetřovatelé Radomila Raju z přípravy teroristických útoků neobvinili. Raja, spolu s Veselým, byl obviněn „pouze“ z pokusu o ilegální přechod hranic. Je tedy evidentní, že ne všichni skauti, kteří byli v Jizerských horách zadrženi, měli stejnou motivaci pro odchod do ilegality. Raja s Veselým tak nemuseli ani vědět, kolik osob, a v jaké míře, je na skupinu napojeno. Naopak další skaut, Jindřich Kokoška, který byl obviněn ze spolčení se s Habou a z trestného činu rozvracení republiky, o rozdělení skupiny na dvě části evidentně věděl. *„Naše skupina byla rozdělena na dvě části. Jedna žila doma, druhá v lesích Jizerských hor. Před zimním obdobím měla přejít do zahraničí a bojovat proti komunismu.*“⁶³ Jak ze vzpomínek pamětníků, tak i ze samotných protokolů lze říci, že do odboje proti komunistickému režimu nebyli vědomě zapojeni všichni skauti, kteří byli 24. července na Jizerce zadrženi.

Radomil Raja nakonec od soudů nakonec odešel s trestem ve výši dvou let odnětí svobody. Dostal se do hnědohelných dolů v Žaclěti, kde většinu pracovních sil tvořili političtí vězni, většinou skauti nebo sokolové. *„Byli jsme tam v podstatě sami mladí kluci, takže to byl většinou samý skaut a samý sokol. Na, koho se člověk prostě koukl, tak to byli spolehliví, fajnví lidi.*“⁶⁴ Aktivní skautský život v táborech nebyl něčím neobvyklým. To dokládá i vyprávění jiného skautského pamětníka, Eduarda Marka, které jsem mohl slyšet osobně dvakrát⁶⁵, vyplynulo, že se v lágrech odehrával relativně aktivní skautský život. Vznikaly tajné oddíly, jejichž členové mohli tajně skládat skautské sliby.

Ani po propuštění však komunistický režim Radomila Raju nenechal v klidu. V 50. a 60. letech musel Raja pracovat jako řidič v uhelných továrnách a až v době Pražského jara, kdy se situace na chvíli uvolnila, se mohl postupně vracet do svého původního oboru, tedy

⁶² Paměť národa [online], Rozhovor s Radomilem Rajou, (1932), [cit. 2022-03-25]. Dostupné z: <https://www.pametnaroda.cz/cs/raja-radomil-1932>, čas: 30:31–31:50.

⁶³ Karel LEŠANOVSKÝ, *Se štítem a na štítu nehradili skautský slib*, str. 106.

⁶⁴ Paměť národa [online], Rozhovor s Radomilem Rajou, (1932), [cit. 2022-03-25]. Dostupné z: <https://www.pametnaroda.cz/cs/raja-radomil-1932>, čas: 47:26-47:55.

⁶⁵ První setkání jsem s Eduardem Markem proběhlo na setkání českého kontingentu v Praze, druhé setkání proběhlo na skautské akci Obrok u Konopiště. Obě setkání se odehrála v roce 2019.

do sklářství. Stále byl ale režimem perzekuovaný, například tím, že mu režim neumožnil cestovat do zahraničí, a to ani v případě, že mu byla cesta do zahraničí dopřána jako mimořádná odměna. *„Já tenkrát dostal, jako za mimořádnou odměnu, zájezd podnikový do Lipska, to byl letecký zájezd na veletrh. Takže jo, pak tam právě. Byla jí řada věcí, teda nebo určitý věci, který jako souvisely, který jako s mojí tehdejší profesí. Pochopitelné, že vyjeli jsme do Prahy. Na letišti jsme našli do letadla že jo, no a najednou přišli dva pánové a z letadla mě vysadili, jaksi bez udání důvodu. Když jsem se pak ptal, co je k tomu vede, tak že bych mohl narušit j klidný průběh těch veletrhů a takový prostě drobný, všelijaký, buzerace, který člověka provázely až do toho do toho devětaosmdesátého roku, když jaksi přišla ta takzvaná sametová revoluce.“⁶⁶*

Snaha o vyšetření vraždy Hübnera a Haby

Rehabilitace se Radomír Raja, stejně jako ostatní členové Habovi skupiny, dočkal v 90. letech. Rehabilitován však mohl být pouze ten, kdo byl během komunistického režimu odsouzen. Tomáš Hübner a Jiří Haba, kteří byli během zásahu zastřeleni, tak rehabilitováni být nemohli, avšak podle Radomila Raji se rodinám *„po tom devadesátým roce nikdo ani neomluvil.“⁶⁷*

Pan Raja tak v 90. letech podal trestní oznámení na neznámého pachatele, kterého vinil z vraždy Tomáše Hübnera a Jiřího Haby. Raja předpokládal, že vyšetřování vraždy může být zahájeno i po čtyřiceti letech, protože se takový skutek nedá promlčet. Orgány činné v trestním řízení však případ neotevřeli. *„Mně sdělili nezávisle na sobě, jednak ministerstvo spravedlnosti i ministerstvo vnitra a celý ten slavný úřad pro vyšetřování zločinů komunismu, že tito lidé, kteří prokazatelně vraždili nemůžou být trestáni, protože jednali v duchu tehdy platných zákonů.(...) Bylo z toho takový rozčarování, protože my jsme pochopitelně nikdo z nás se nechtěl nějakým způsobem někomu mstít. Předpokládali jsme, že ty zločiny budou nějakým způsobem pojmenovaný a že ty účastníci, protože v této době ještě jako většina z nich žila, si to budou muset srovnat se svým svědomím. .Bohužel k tomuto*

⁶⁶ Paměť národa [online], Rozhovor s Radomilem Rajou, (1932), [cit. 2022-03-25]. Dostupné z: <https://www.pametnaroda.cz/cs/raja-radomil-1932>, čas 1:00:00-1:01:29.

⁶⁷ Paměť národa [online], Radomil Raja (1932), Železný Brod 2006 [cit. 2022-03-25]. Dostupné z: <https://www.pametnaroda.cz/cs/raja-radomil-20060629-0>.

tedy nedošlo.“⁶⁸ Tak ani v 90. letech nebyla vražda Jiřího Haby a Tomáše Hübnera vyšetřena a příslušníci SNB a StB zůstali nepotrestáni.

3.1 Byl do skupiny nasazen agent-provokatér?

Ve svém vyprávění Radomil Raja konstatuje, že je přesvědčen o infiltraci Habovi skupiny agentem StB, který měl celou akci připravit a skauty tak nahnat do pastí. Na začátku této podkapitoly bych se rád věnoval tomu, jak StB využívala agenty-provokatéry. Zjištěné obecné poznatky bych se pokusil aplikovat na mnou zkoumaný příklad a osoby, které se z případu během jeho vyšetřování de facto ztrácejí, tedy Jiřího Hilgera a Josefa Kratochvíla.

V současné se už agenta-provokatéra orgány činné v trestním řízení nevyužívají, ani nemohou, protože jde de facto o protiprávní kroky. „Vzhledem k tomu, že při užití provokace se již z principu nectí právo presumpce neviny jakož i právo na spravedlivý soudní proces, je již ze své podstaty takovéto jednání zavrženíhodné a z hlediska právního pojetí představuje společensky veskrze negativní jev.“⁶⁹ Skupina vytvořená agentem-provokatérem by byla celou dobu de facto řízena policejními složkami. Policie by tak konala v rozporu s právním řádem, což by vedlo k tomu, že by nešlo využít získané důkazy a potencionální pachatelé by nebyli odsouzeni.

Proto dnes využívají policejní složky tzv. infiltraci. „Od výše uvedeného je však třeba odlišit případy tzv. infiltrace, tj. policejních aktivit, které spočívají v zapojení (tedy vlastní infiltraci) policistů do již existujícího nezákonného procesu, obvykle do již vytvořených podzemních organizací.“⁷⁰ Během infiltrace se policista dostane do již fungující skupiny, jejíž členové se sami a dobrovolně rozhodli, že budou páchat trestnou činnost. Důkazy zajištěné infiltrátorem pak lze u soudu použít a skupina může být odsouzena.

⁶⁸ Paměť národa [online], Rozhovor s Radomilem Rajou, (1932), [cit. 2022-03-25]. Dostupné z: <https://www.pametnaroda.cz/cs/raja-radomil-1932>, čas: 41:13-43:18.

⁶⁹ Vratislav CIMR, *K zákonnosti provokace*, c. d., s. 13. Dále srov. Alexander SOTOLARĚ – František PÚRY – Vladana WORATŠCHOVÁ, *Posuzování policejní provokace*, c. d., s. 315. In Petr SVOBODA, *Provokace StB prováděné proti ilegálním skupinám třetího odboje v rámci akce Skaut. Provokace jako systém operativní práce StB na příkladu skupiny „Za svobodu“ v letech 1948–1951*, Praha 2018, str. 159.

⁷⁰ František DOLEŽAL, *Policejní provokace, operativně pátrací prostředky a zjišťování trestné činnosti v praxi Policie ČR*, bakalářská práce, Právnická fakulta Masarykovy univerzity v Brně, 2012, s. 12 In Petr SVOBODA, *Provokace StB prováděné proti ilegálním skupinám třetího odboje v rámci akce Skaut. Provokace jako systém operativní práce StB na příkladu skupiny „Za svobodu“ v letech 1948–1951*, Praha 2018, str. 160.

Během komunistického režimu však bylo používán agentů-provokatérů běžné, protože to byl nejlepší způsob, kterým šlo vytvořit potřebný politický proces. Po roce 1948, kdy se komunistický režim teprve upevňoval, musela i mezi bezpečnostními složkami panovat velká nejistota, už jenom proto, že se v té době očekávalo vypuknutí třetí světové války. Tehdy jednotný komunistický blok se rozdělil na Moskvou ovládanou většinu a Titovu Jugoslávii. Změnily se také vztahy s Izraelem a obava o možnou reakci proti komunistickému režimu tedy byly na místě. Ve velmi hysterické době mohla u vrcholných představitelů StB vznikat paranoidní představy o tom, že je nový režim ohrožen téměř každým, protože i do strany začali po roce 1948 masivně vstupovat lidé, a to i z pragmatických důvodů, kteří ještě před rokem 1948 nemuseli s komunisty souhlasit.

Paranoidní představy vrcholným komunistických funkcionářů mohly způsobit, že v nových členech KSČ, mohli vidět potencionální hrozbu, respektive „reakcionáře“, kteří by se mohli pokusit režim ohrozit zevnitř. *„V atmosféře poúnorové hysterie, tedy v době, kdy si nově nastolený režim nebyl ještě zdaleka jistý svojí stabilitou, se zejména v řadách StB hojně uplatňovaly názory o všeobecné nedůvěře ke všem občanům, neboť kdokoli mohl být za jistých okolností nepřitelem či zrádcem režimu. Jak víme, nedůvěra a podezírání se posléze týkalo i vysokých státních funkcionářů a členů vedení KSČ. Podle pozdějších a do jisté míry sebeomluvných vyhodnocení pracovníků ministerstva vnitra bylo nutné vidět, že tzv. nesprávné metody se projevovaly zejména v době, kdy se „reakce“ urputně bránila ustoupit ze zbytku svých pozic, které jí po roce 1948 zůstaly. Dle dobového pohledu se v masovém měřítku projevovala protistátní činnost, zejména organizování ilegálních skupin a útěky do zahraničí. O každém příslušníku bývalých politických stran se automaticky předpokládalo, že musí nepřátelsky pracovat. Mezinárodní situace a procesy v ostatních lidově demokratických zemích nutně vybízely k předpokladu, že i v rámci KSČ se podařilo nepříteli získat určité významné pozice.“⁷¹*

Tyto paranoidní představy o nepříteli, který se skrývá všude, pomáhal budovat atmosféru strachu, která měla případné útočníky odrazovat. Odbojová činnost na počátku komunistického režimu ale většinou spočívala v roznášení protikomunistických letáků,

⁷¹ Petr SVOBODA, *Provokace StB prováděné proti ilegálním skupinám třetího odboje v rámci akce Skaut. Provokace jako systém operativní práce StB na příkladu skupiny „Za svobodu“ v letech 1948–1951*, Praha 2018, str. 166-167.

skupin, které by plánovaly teroristické akce, moc nebylo. Pro udržení atmosféry strachu, a vlastně i sjednocení národa proti společnému nepříteli, tak bylo potřeba vytvářet umělé případy, které iniciovali agenti-provokatéři.

K vytvoření umělého případu tak pouze stačilo vytipovat osoby, které uvažovali například o opuštění Československa. Jakmile StB objevila nějakou takovou osobu, mohla začít konstruovat případ. *„Informace získané z nejrůznějších zdrojů, nejčastěji však od tajných spolupracovníků, kontrolou korespondence, sledováním či telefonním odposlechem byly v mnoha případech prvotním impulsem k naplánování a následnému uskutečnění provokační akce. Mnohdy k tomuto účelu posloužily vynucené či upravené výpovědi zatčených osob. Po patřičném vyhodnocení příslušníky operativních útvarů StB bylo zahájeno tzv. rozpracování (agenturní, operativní či agenturně-operativní rozpracování) osoby či skupin osob.“*⁷²

Nejjednodušší provokací byl simulovaný útěk do zahraničí. V Československu bylo mnoho lidí, kteří měli různé důvody k útěku. V panující atmosféře strachu bylo velmi jednoduché donutit lidi k rozhodnutí emigrovat tím, že se rozšířila zpráva o jejich plánovaném zatčení. Tito lidé pak mohli být osloveni agentem-provokátérem, který se vydával za zkušeného převaděče. Falešný převaděč přivedl oběti provokace k falešné hranici a při nahraném střetu s pohraniční stráží záhadně zmizel. Lidé pak byli zastřeleni nebo zadrženi. *„Na přelomu čtyřicátých a padesátých let operativci StB vypracovali a téměř k dokonalosti dovedli formát provokační akce mající podobu organizovaného útěku za hranice. K takovýmto akcím docházelo zprvu jednotlivě, avšak záhy se rozrostly do podrobně propracovaného systému, který je obecně znám jako akce Kámen (či akce Kameny).“*⁷³

Vytváření ilegálních skupin úplně od začátku muselo být ale náročné. Ne každý mohl chtít spolupracovat s neznámou osobou. Proto bylo pro agenty-provokatéry lepší infiltrovat již vzniklé skupiny, převzít v nich kontrolu a dovést je do pasti, kterou StB připravila. *„Mezi*

⁷² František KOUDELKA, *Státní bezpečnost 1954–1968*, c. d., s. 65-71 In Ibidem Petr SVOBODA, *Provokace StB prováděné proti ilegálním skupinám třetího odboje v rámci akce Skaut. Provokace jako systém operativní práce StB na příkladu skupiny „Za svobodu“ v letech 1948–1951*, Praha 2018, str. 172.

⁷³ Václava JANDEČKOVÁ, *Kámen. Svědectví hlavního aktéra akce „Falešné hranice“ u Všerub na Domažlicku*, Domažlice 2013, Petr SVOBODA, *Provokace StB prováděné proti ilegálním skupinám třetího odboje v rámci akce Skaut. Provokace jako systém operativní práce StB na příkladu skupiny „Za svobodu“ v letech 1948–1951*, Praha 2018, str. 181.

zdaleka nejúčinnější nástroje provokací však patřilo přímé nasazení vlastních lidí, do již existujících činných ilegálních skupin či dokonce jejich vytváření, organizování a vedení dle operativního plánu. Kromě tradičních metod, jak získávat (tj. verbovat) spolupracovníky a provokatéry (finanční motivace, ideové přesvědčení, kompromitující materiály), praktikovala StB v hojné míře též násilné akce, k nimž bezpochyby patřila tzv. odluka. Podstatou této metody byl únos (tj. odstavení) předem vytipované osoby, která byla následně odvezena do některého z mnoha zpravidla odlehklých konspiračních objektů StB, kde byla po určitou dobu v řádu dnů či týdnů za využití pestrého spektra donucovacích prostředků náležitě „zpracována“ pracovníky StB, tj. přinucena ke spolupráci.“⁷⁴

Spolupracovníkům, které StB získala různými, někdy až ohavnými, metodami se pak dařilo dostávat do čela různých skupin, které z počátku buď „jen“ infiltrovala nebo nově založila. Tyto skupiny se pak rychle dostávaly k různým materiálům či dokonce zbraním, které později, během vyšetřování, velmi rychle StB objevila. Co už vyšetřující orgány zapoměli odhalit bylo působení jejich vlastních agentů. „*Za účelem řízené provokace a snadnějšího usvědčení ze zvláště nebezpečné trestné činnosti byly jednotlivým skupinám dodávány zbraně a další ilegální materiál, jehož pozdější „nalezení“ usnadňovalo práci vyšetřujících útvarů StB. Pouze v málo případech bylo justičními orgány odhaleno působení a vlastní činnost agentů provokatérů.*“⁷⁵

Lidé, kteří akci vyprovokovali a odvedli své oběti do pasti StB byli ve vyšetřování vedeni většinou jako ti, kterým se podařilo uprchnout do zahraničí, tudíž se do čela skupiny dostal někdo ze zadržených, který byl označený jako spoluiniciátor a vůdce dané ilegální skupiny, která byla souzena. „*Provokace byly v řadě případů prováděny s takovou vynalézavostí a logistickým rozmyslem, že je nedokázali prohlédnout ani ti nejzkušenější příslušníci rezistence mající bohaté zkušenosti již z protinacistického odboje. Jejich výsledkem byly bezpočetné rozsudky k mnohaletým trestům odnětí svobody včetně vykonaných absolutních trestů. Mnozí z postižených se skutečné okolnosti svého případu*

⁷⁴ Petr SVOBODA, *Provokace StB prováděné proti ilegálním skupinám třetího odboje v rámci akce Skaut. Provokace jako systém operativní práce StB na příkladu skupiny „Za svobodu“ v letech 1948–1951*, Praha 2018, str. 185.

⁷⁵ Karel KAPLAN, *Nebezpečná bezpečnost*, c. d., s. 92-93 In Petr SVOBODA, *Provokace StB prováděné proti ilegálním skupinám třetího odboje v rámci akce Skaut. Provokace jako systém operativní práce StB na příkladu skupiny „Za svobodu“ v letech 1948–1951*, Praha 2018, str. 186.

*nikdy nedověděli. Přestože mnohé informace o zneužívání pravomocí, zločinech a provokacích StB byly představitelům KSČ dostatečně známy nejpozději od poloviny padesátých let, nikdy se nepokusili o důslednou revizi a rehabilitaci takto postižených osob.*⁷⁶

Operativní postup StB při vytváření či infiltraci a následném ovládnutí protistátních skupin se tedy vlastně dá shrnout do několika málo kroků. Prvním krokem je výběr vhodného agenta-provokatéra, kterého StB získá jakýmkoliv, i násilným, způsobem. Agent-provokatér následně infiltruje, nebo vytvoří, skupinu, jejíž cílem má být ilegální činnost v zemi, popřípadě pokus o ilegální přechod hranice. Pokud provokatér skupinu nezaložil, ale „pouze“ ji infiltroval, musel ve skupině získat klíčové postavení. Takovéto postavení mohl získat třeba tím, že pro skupinu obstarával různý materiál, včetně zbraní. Posledním krokem pak bylo přivést ve vhodný čas skupinu do pasti, kterou StB připravila a v nastalém zmatku „zmizet ze scény“, aby vyšetřovací orgány měli možnost agenta-provokatéra označit třeba jako osobu, která utekla do zahraničí.

O využití agenta-provokatéra v případě skautů na Jizerce svědčí několik faktorů. Prvním z nich je samotné, vlastně náhodné, objevení skupiny. Podle oficiálních protokolů byla skupina zadržena po té, co měla Habova skupina vyhrožovat slovenskému lesníkovi, který měl v jejich okolí hledat zaběhnutého koně. Zasahující jednotky byly mobilizovány ve večerních hodinách v zásadě během jedné hodiny od nahlášení celého incidentu s koněm. K zásahu došlo přibližně dvanáct hodin po nahlášení skautů slovenskými lesníky. Kdyby nebyla tma, byl by zásah pravděpodobně ještě rychlejší. Takto rychlý zásah může být vysvětlen tím, že jednotky StB skupinu již dříve monitorovaly a jen čekaly, až se vytvoří vhodná záminka k zásahu. Vhodnou záminkou mohl být právě, možná i předem připravený, incident s lesníkem, kterému se zaběhl kůň pár dnů po té, co se skupina rozšířila o další členy.

Dalším důvodem, který mě vede k podezření, že ve skupině byl agent-provokatér, je fakt, že se soud s celou skupinou konal asi tři měsíce po zadržení, tedy na konci října 1949.

⁷⁶ Petr SVOBODA, *Provokace StB prováděné proti ilegálním skupinám třetího odboje v rámci akce Skaut. Provokace jako systém operativní práce StB na příkladu skupiny „Za svobodu“ v letech 1948–1951*, Praha 2018, str. 192.

Rychlost, se kterou byli vyšetřovatelé schopni celý případ poslat k soudu podporuje využití agenta, který mohl skupině předat trhaviny a zbraně, které byly později využity jako důkazní materiál. Vyšetřovatelé tak vlastně museli od zadržených získat jen jejich vynucená přiznání, což za pomoci brutálních metod, které státní bezpečnost používala, nebyl velký problém.

Dalším důvodem, který mohl StB vést k nasazení agenta do skupiny, byl nepřehledný terén, ve kterém se skupina pohybovala. Pro příslušníka StB by mohlo být náročné se v terénu pohybovat tak, aby nebyl při sledování skupiny odhalen. Pokud by však využili agenta, který by si získal důvěru skautů, kteří v lese tábořili, mohl by se tento agent pohybovat nejen po okolí, ale i v táboře samotném, což by StB umožnilo lepší přehled o tom, co se ve sledované skupině děje.

Využití agenta-provokátéra v celém případě se jeví jako velmi pravděpodobné, avšak v takových to případech je takové tvrzení velmi obtížné doložit. Možných agentů, kteří mohli skupinu prozradit, mohlo být několik. Velmi pravděpodobně šlo o někoho, kdo byl ve skupině od začátku, ale ani to se nedá s jistotou potvrdit. Pokud ve skupině nějaký agent byl, byl to pravděpodobně někdo z těch, kteří byli zastřeleni, nebo z těch, kteří emigrovali. Kdyby byl agentem někdo ze zastřelených skautů, mohl mít ideální příležitost skupinu vytvořit, navíc by byl na konci celé akce zabit, takže už by se nemohl prozradit. Na druhou stranu, musel by většinu času trávit u tábořiště, které bylo ve velmi nepřístupném terénu, takže by jeho spojení s jednotkami StB bylo obtížnější.

Dalšími podezřelými jsou ti, kteří po zásahu emigrovali do zahraničí. To byli také dvě osoby, Josef Kratochvíl a Jiří Hilger. Tito dva měli, podle protokolů, organizovat tu část skupiny, která neodešla do ilegality. Sice nemohli sledovat dění v ilegální skupině tak často, jako kdyby v táboře zůstali, měli ale větší šance na případné styky s příslušníky StB. Také pravděpodobně sloužili jako přenašeči informací o událostech, které se odehrávali v okolí. Mohli také sloužit, a podle protokolů sloužili, jako spojky mezi těmi, kteří v ilegalitě byli a těmi, kteří v ilegalitě nebyli. Mohli tak do skupiny zapojovat mnohem více lidí než ti, kteří se schovávali v lesích.

I toto jsou možná důvody, které vedli Radomila Raju k přesvědčení, že oním agentem byl Jiří Hilger. Podezření pana Raju se však nedá jasně a prokazatelně doložit, a tak veškeré úvahy o konkrétní identitě agenta-provokátéra jsou pouhé spekulace.

4 Porovnání pohledů a příklady dalších procesů se skauty

V předchozích kapitolách jsou představeny dva pohledy na jednu událost. První pohled je pohled komunistické bezpečnosti, která skupinu skautů považovala za partyzány, kteří chtějí ochromit nově vzniklý režim a v případě převratu se aktivně zapojit na stranu povstalců. Podle verze StB byla celá skupina objevena náhodou, vlastně se štěstím, díky lesnímu dělníkovi, kterému se v okolí srubů ztratil kůň. Zásah byl ale připraven velmi bleskově, během pár hodin byly připraveny jednotky k zásahu. Během zásahu mělo dojít k zastřelení Tomáše Hübnera jeho kamarádem Jiřím Habou, který později zahynul ve srubu, který odmítl opustit.

Komunistická justice přeživší skauty a jejich nejbližší spolupracovníky poslala v říjnu roku 1948 do vězení, nejvyšší, dvacetiletý, trest si odnesl Robert Hofrichter. Komunistický tisk, komunističtí vyšetřovatelé i komunistická justice se snažili vylíčit příběh skautů, a na nich navázaných osob, jako případ zločinců, kteří jsou nespokojeni s novým režimem. Skupinu skautů se komunistům, podle jejich verze, podařilo objevit náhodou díky dvěma lesním dělníkům, kterým se ztratil kůň. Při zásahu měl velký odpor klást pouze Haba, který měl své kamarády postřelit nebo zastřelit, než sám padnul ve srubu, ze kterého odmítal vyjít.

Druhým pohledem je pohled skautských pamětníků, kteří se v okolí Železného Brodu setkali, aby společně překročili státní hranice. Podle pamětníka Radomila Raji skupina ani neměla v plánu škodit v okolí. Raja vidí za celou akci provokaci ze strany StB personifikovanou v údajném dvojitým agentovi Hilgerovi, který měl na skupinu donášet. Motivem nově nastupujícího režimu měl být důvod k likvidaci skautské organizace, kterou se skautům-komunistům nepodařilo jednoduše ovládnout. Vládní komunisté tak potřebovali mít záminku, která by ukázala skauty ve světle nebezpečných agentů, kteří ohrožují bezpečnost v novém Československu.

Je možné, že ne všichni skauti byli informováni o pokusech, které skupina prováděla před jejich příchodem. Robert Hofrichter byl v roce 2014 uznán za bojovníka proti komunistickému režimu s odůvodněním, že se připravovali na provedení sabotáží. Lze se ale také domnívat, že plánované teroristické útoky byly jen další součástí plánu StB, která chtěla proces se skupinou skautů-teroristů. Je ovšem také možné, že Jiří Hilger mohl Habu a

jeho společníky k akci přesvědčit z důvodu možného útoku na komunistické Československo. Obava z možného nového konfliktu na hranicích Železné opony totiž byla v té době aktuální. Nelze tak s jistotou vyloučit ani scénář, že se skupina na útoky opravdu připravovala, protože očekávala útok ze západu. Rozhodně ale nelze prokázat, že všichni zúčastnění věděli o plánech teroristického útoku. Navíc skupina jako taková byla, od určité doby, pod kontrolou StB, která činnost skupiny řídila přes svého agenta, tedy jakékoliv obvinění proti skupině lze považovat za vykonstruované, protože to byly právě příslušníci StB, kteří celý zásah na Jizerce připravili a zinscenovali.

Popis příběhu se mezi komunistickým výkladem a vzpomínkami pamětníků nejvíce liší v počtu zasahujících příslušníků Sboru národní bezpečnosti. Podle dochovaných spisů měl na bunkry zaútočit jeden oddíl o síle asi 25 osob pod velením nadporučíka Štiranda. Podle pamětníka Radomila Raji mělo na místě zasahovat několik stovek příslušníků Sboru národní bezpečnosti. Vzpomínky pamětníků a oficiální spisy se také liší v otázce smrti Tomáše Hübnera a Jiřího Haby a v otázkách zranění ostatních přeživších skautů. Podle protokolů byla všechna zranění způsobena přestřelkou mezi skauty a zasahujícími příslušníky, která vznikla po té, co skauti začali klást aktivní odpor. Za vraždu Tomáše Hübnera je pak, podle protokolů, zodpovědný Haba, který se měl nakonec sám zastřelit. Tento popis událostí rozporuje právě Raja, který byl zraněn už na začátku celé akce a jak již bylo uvedeno výše, podle Raji to měli být právě zasahující příslušníci, kteří způsobili skautům jejich zranění, a kteří zastřelili Tomáše Hübnera, v době, kdy se už žádný odpor nekladli.

4.1 Další případy se skautskými skupinami

Akce Jizerka však nebyla jedinou akcí proti skautské organizace. Pár skautů na severu Čech nebylo „velké sousto“ a asi by nestačilo na diskreditaci celého hnutí a jeho zavření. Už v květnu 1949 proběhl proces se skauty v čele s Dagmar Skálovou, kteří se neúspěšně pokusili o státní převrat. Tento případ však byl pro komunistickou justici nepříjemnou porážkou. Skupina se ve vězení, díky morseovce, domluvila na společných výpovědích. Na základě těchto výpovědí padla hlavní vina na Dagmar Skálovou, Jiřího Navrátila a Františka Falerského. *„Pomáhala nám morseovka a jiné skautské způsoby. Podařilo se nám je zmást. Všichni kluci tvrdili, že šli na skautskou noční hru. Já to tvrdit nemohl, protože mne jmenoval*

*Čančík, voják, který nakonec dostal trest smrti. Dagmar Skálová, já, František Falerský jsme dostali velezradu.*⁷⁷ Ostatní ze skupiny dostali buď nízké tresty nebo byli zproštěni obžaloby.

Poslední velký útok na čelní představitele tehdejší skautské organizace se odehrál v květnu 1952 proti skupině vedené bývalým prvním místopředsedou Junáka Karlem Průchou, které bylo dáváno za vinu, že „v době od roku 1949 až do svého zatčení v Praze a jinde založili, případně vstoupili do ilegální skautské organizace, mající za cíl rozvrátit jednotu ČSM, podstatně to součásti společenské soustavy našeho státu a ve spojení s nepřátelskou emigrací, za pomoci válečného zásahu imperialistických armád, zničit lidově demokratické státní zřízení v ČSR, tedy se spojili navzájem zničit lidově demokratické státní zřízení a společenský řád, které jsou zaručeny ústavou.“⁷⁸ Karel Průcha odešel od soudu s trestem odnětí svobody v délce 15 let. Komunistický režim ve své propagandě využíval proti skautům i skautskou symboliku, slib či heslo. Například heslo skautů, „Buď připraven!“ komunisté propagandisticky vykládali v tom smyslu, že se skauti připravovali na boj právě ve službách buržoazie. Podle komunistů byl každý skaut byl „vychováván tak, aby vždy a všude, jakmile buržoazie zavolá, byl připraven bojovat za její hanebné zájmy, za zájmy vykořisťovatelů, proti zájmům dělnické třídy.“⁷⁹

Zásah komunistických sil v Jizerských horách tak zapadá do mozaiky vztahů mezi skautingem a komunisty na přelomu 40. a 50. let. Na rozdíl od obou zmíněných případů je však osud jizerských skautů více v ústraní. Dnes není známá přesná poloha tehdejšího tábořiště, ve kterém se skauti do svého zatčení ukrývali. Dlouhou dobu nebyly známy hroby, do kterých byly tajně pohřbeni dva zastřelení skauti. Jako památka na celou akci byly u silnice směrem od Smědavy k nádrži Souš v 90. letech umístěny dva kříže, které připomínají zastřelené skauty, Tomáše Hübnera a Jiřího Habu, kteří zásah StB 24. července 1949 nepřežili. Dodnes je celá akce na Jizerce zahalena stínem pochybností, které už asi nikdy nebudou rozptýleny.

⁷⁷ JUDr. Jiří Navrátil (* 1923 † 2017). Paměť národa [online]. [cit. 2022-04-01]. Dostupné z: pametnaroda.cz/cs/navratil-jiri-20150402-0.

⁷⁸ Jiří ZACHARIÁŠ, *Soudní proces s tzv. ilegálním ústředím Junáka aneb Karel Průcha a spol. (1952)*, Praha 2005, str. 38.

⁷⁹ Alois POLEDŇÁK, *Skauting ve službách podněcovatelů války*, Praha 1953, str. 56.

5 Osud Roberta Hofrichtera po propuštění z vězení

Robert Hofrichter se narodil 17. prosince 1928 v Železném Brodě do rodiny školníka ve sklářské škole. Ke konci války, v roce 1945, se připojil k odbojové skupině Konstantin a zapojil se tak do partizánských bojů proti nacistům. 5. května 1945 byl postřelen a ve stejný den přišel i o otce, který padl při střetu s nacisty.

V Železném Brodě se také stal skautským vedoucím v železnobrodském oddíle. Po II. světové válce nastoupil v Turnově na obchodní akademii, maturovat měl na konci školního roku 1949, v té době byl však už s Habou a Hübnerem ve srubu ve snaze emigrovat z republiky. Tato snaha neuspěla a skupina byla zadržena. Z Hofrichtera se rázem stal její čelní představitel, protože jeho dva kamarádi byli zastřeleni zasahujícími jednotkami. Jakožto vedoucí údajné teroristické skupiny byl Hofrichter v březnu 1949 odsouzen na 20 let do vězení, ze kterého vyšel po amnestii v roce 1962 s desetiletou zkušební dobou. Zkušební doba mu byla později zkrácena na pět let.

Jako zedník nastoupil Robert Hofrichter po propuštění v Jablonci nad Nisou do národního podniku Pozemní stavby Liberec. V lednu 1965 pak nastoupil k Československým drahám, kde začínal jako posouvač a později jako průvodčí nákladních vlaků. V roce 1963 se oženil s Natašou Ježkovou. Manželům Hofrichterovým se narodili dva synové. Starší Robert, narozený v roce 1963, a mladší Richard, narozený v roce 1966. „V místě bydliště požíval dobré pověsti, rodinné poměry měl spořádané. Veřejného života se nezúčastňoval, nebyl pol. organizován.“⁸⁰

24. července 1969, tedy přesně na den přesně dvacet let od komunistického zásahu na Jizerce, vycestoval Robert Hofrichter s celou svojí rodinou do Rakouska, konkrétně do Vídně, za Annou Prūknerovou. Vrátit se měli 15. srpna, ale to se nestalo. Hofrichterovi se z Rakouska vydali do Spojených států, kde žili do Sametové revoluce, Robert Hofrichter pracoval jako dělník u stavařské firmy, jeho manželka byla v domácnosti. A tak Robert

⁸⁰ ABS, Sbirka Správa vyšetřování StB – vyšetřovací spisy bezpečnostních složek: spis Robert Hofrichter, arch. č. V-8021 UL; návrh na podání obžaloby okresnímu soudu v Jablonci nad Nisou, VS/ČSV 187/1970 Jbc., str. 2-3.

Hofrichter čelil, byť bezpečně za hranicemi totalitního Československa, dalšímu komunistickému soudu.

Hofrichterovi však z Československa neprchali sami. Nataša měla sestru Evu. Eva si vzala za svého manžela Jiřího Slejšku a i oni, spolu se svým dvouletým synem Martinem vycestovali na krátkou návštěvu příbuzných do Rakouska, Slejškovi odjízděli na začátku srpna 1969. V říjnu 1970 bylo proti manželům Hofrichterovým a Slejškovým zahájeno trestní řízení, samozřejmě v jejich nepřítomnosti.

Vyšetřovatelé StB si předvolali příbuzné Hofrichterových i Slejškových, kteří potvrdili úmysly obou rodin nevrátit se zpět do ČSSR. Dále pak vyšetřovatelům uvedli, že se Hofrichterovi přestěhovali do Virginie v USA a Slejškovi do kanadského Ontaria. Svědek Jaroslav Ježek, otec Nataši a Evy, vypověděl, že se vydal do Rakouska, kde „*mluvil s obviněnými Hofrichterovými i Slejškovými, se kterými se sešel v Bad Kreuzenu, avšak když je přemlouval k návratu do ČSSR, nechtěli o tom ani slyšet.*“⁸¹ Důvody, které měli obě rodiny vést k emigraci byli, podle Jaroslava Ježka „*lepší životní podmínky, představa lepších existenčních podmínek a touha po dobrodružství.*“⁸² Zpátky do Československa se tedy Ježek vrací sám, pouze s autem, kterým do Rakouska přicestovala rodina Slejškova.

Dále StB vyslyšala Jiřího Hofrichtera, Robertova bratra, který uvedl, že se o emigraci svého bratra dozvěděl z dopisů, které mu bratr poslal. Podle Jiřího bylo důvodem Robertovi emigrace i dosouzení státním soudem v Praze v roce 1949. StB vyslechla i matku Jiřího Slejšky, Františku. Ta se, společně s Jaroslavem Ježkem, domnívala, že se Slejškovi „*nechali ovlivnit obv. Hofrichterovými.*“⁸³ Robert Hofrichter se tedy ještě jednou stal v očích komunistické spravedlnosti organizátorem zločinecké skupiny.

5. února 1971 vynesl okresní soud v Jablonci nad Nisou rozsudek, kterým Roberta a Natašu Hofrichterovi a Jiřího a Evu Slejškovi uznal vinnými z trestného činu opuštění

⁸¹ ABS, Sbirka Správa vyšetřování StB – vyšetřovací spisy bezpečnostních složek: spis Robert Hofrichter, arch. č. V-8021 UL; návrh na podání obžaloby okresnímu soudu v Jablonci nad Nisou, VS/ČSV 187/1970 Jbc., str. 5.

⁸² ABS, Sbirka Správa vyšetřování StB – vyšetřovací spisy bezpečnostních složek: spis Robert Hofrichter, arch. č. V-8021 UL; návrh na podání obžaloby okresnímu soudu v Jablonci nad Nisou, VS/ČSV 187/1970 Jbc., str. 5.

⁸³ ABS, Sbirka Správa vyšetřování StB – vyšetřovací spisy bezpečnostních složek: spis Robert Hofrichter, arch. č. V-8021 UL; návrh na podání obžaloby okresnímu soudu v Jablonci nad Nisou, VS/ČSV 187/1970 Jbc., str. 8.

republiky a rozdal následující nepodmíněné tresty: „*Robert Hofrichter – 2 roky, Jiří Slejška na 1 (jeden) rok, Nataša Hofrichterová a Eva Slejšková každá na 9 (devět) měsíců.*“⁸⁴ Všem odsouzeným propadnul samozřejmě majetek. Všichni, kromě Roberta Hofrichtera byli zařazeni do „*I. nápravně-výchovné skupiny*“⁸⁵, on do „*II. nápravně-výchovné skupiny.*“⁸⁶ Toto umístění do jiné nápravné skupiny bylo odůvodněno Hofrichterovým pobytem ve vězni mezi lety 1949 až 1962, i když v době útěku už jeho podmínka pětiletého zkušební období neplatila. Slejškovým byla v roce 1978 schválena žádost o dodatečné vystěhování a v roce 1981 jim prezident Husák udělil milost.

Po Sametové revoluci byl Robert Hofrichter, stejně jako další přeživší skauti z roku 1949, amnestován. Hofrichter si zažádal o ocenění účastníka odboje a odporu proti komunistickému režimu. Etická komise vlády České republiky Robertu Hofrichterovi ocenění „*za aktivní působení v odbojové skupině působící u přehrady Souš v Jizerských horách, jejíž členové bojovali proti komunistickému režimu v Československu shromažďováním zbraní a travin a připravovali se na provedení ozbrojených a sabotážních akcí zaměřených proti strategicky důležitým zařízením (plánované zničení elektráren), a to v období od dubna do července 1949*“⁸⁷ udělila. Robert Hofrichter se tak svého ocenění v boji s komunistickým režimem dočkal.

⁸⁴ ABS, Sbíрка Správa vyšetřování StB – vyšetřovací spisy bezpečnostních složek: spis Robert Hofrichter, arch. č. V-8021 UL; rozsudek okresního soudu v Jablonci nad Nisou, čj. 187/70.

⁸⁵ ABS, Sbíрка Správa vyšetřování StB – vyšetřovací spisy bezpečnostních složek: spis Robert Hofrichter, arch. č. V-8021 UL; rozsudek okresního soudu v Jablonci nad Nisou, čj. 187/70.

⁸⁶ ABS, ABS, Sbíрка Správa vyšetřování StB – vyšetřovací spisy bezpečnostních složek: spis Robert Hofrichter, arch. č. V-8021 UL; rozsudek okresního soudu v Jablonci nad Nisou, čj. 187/70.

⁸⁷ Etická komise vlády ČR, <https://www.vlada.cz/assets/ppov/eticka-komise-cr/oceneni-ucastnici/Robert-Hofrichter.pdf> (27. 3. 2022).

Závěr

Komunistický režim po celou dobu své vlády v Československu viděl ve skautech a skautských myšlenkách hrozbu, která ohrožovala komunistické postavení. Na přelomu 40. a 50. let, kdy se komunisté báli o možný převrat s pomocí západních sil byla skautská hrozba ještě větší, protože to byli právě skauti, kteří by, i díky své výchově, byli těžšími soupeři v případě konfliktu. Skautská znalost šifer, orientace v terénu, ale i práce v menších skupinách, by vedla k vytvoření nebezpečných partyzánských skupin.

Komunisté kvůli své obavě z této hrozby rozhodli o likvidaci skautů i celé organizace. Začali vytvářet procesy se skauty, kteří se přímo či zdánlivě zapojili do odboje proti komunistickému režimu. Jednou z takových skupin byla i skupina Jiřího Haby v Jizerských horách. Dnes lze jen těžko soudit, zda skupina měla opravdu v plánu plánovat teroristické operace, respektive zda o těchto plánech věděli všichni skauti, kteří byli s Habou ve srubech, nebo zda bylo jejich cílem opustit Československo a začít skautovat ve svobodném světě. Je možné, že se Haba, Hübner a Hofrichter chtěli ze začátku pokusit o nějaké aktivity, které lze nahlížet jako teroristické, ale v samotné Hofrichterově výpovědi z 24. července 1949 stojí, že s útoky na elektrárnu nebyl ztotožněn.

Komunisté se případy se členy skautského hnutí snažili o dvě věci. Jednak vzbudit u veřejnosti dojem, že skauting je nebezpečný a protisocialistický. Československý režim potřeboval odsoudit skautskou organizaci, k čemuž vydal, v práci již zmiňovaný, Poledňákův pamflet. V něm se Poledňák snažil vykreslit Junáka, a vlastně celé světové skautské hnutí, jako polo-militární organizaci, která od svého vzniku sloužila imperialistickým zájmům nejdřív Británie, později Spojeným státům. České skauty kniha líčí jako zrádce, kteří nehájili zájmy vlasti, ale zájmy imperialismu a kosmopolitismu reprezentované Spojenými státy. Podle komunistické propagandy měli pak skauti v zemích, kde vládli komunisté, usilovat o nastolení kapitalismu. „*Velkou úlohu v přípravě na toto křížácké tažení hraje skautská organizace. Je jedním z nástrojů Wall-Streetu, jejichž pomocí jsou šířeny mezi dětmi a mládeží pomluvy o \SSSR a zemích lidové demokracie, psychosa války a je připravováno uskutečnění plánů na ovládnutí světa.*“⁸⁸

⁸⁸ Alois POLEDŇÁK, *Skauting ve službách podněcovatelů války*, Praha 1953, str. 46.

Ale ani tyto snahy neuspěli. Skautská organizace sice byla oficiálně rozpuštěna. Řada skautských vedoucích byla v politických procesech, ať už přímo skautských, nebo i jiných, odsouzena. Většina z nich skončila v pracovních táborech, někteří byli, bohužel, odsouzeni k trestu smrti. Komunistickému režimu se však nepovedlo zničit skautskou myšlenku. Skauti dál provozovali svou činnost, a to jak na svobodě, tak i v kriminálech. *„Brutální tažení komunistického režimu proti skautingu ilegální skauting naopak oživilo. Dodalo mu početní sílu a odhodlání. Prakticky celá padesátá léta až do počátků let šedesátých se StB vyrovnávala s rozkrýváním takového množství tajných skautských skupin, že se situací musela zabývat komise ministra vnitra, především však oddělení mládeže ÚV KSČ. Neúspěch režie se ovšem nesnadno přiznává. Že mladí stále – navzdory probíhající negativní kampani – akceptují skauting a jeho hodnoty, nedostatkové v životě a činnosti komunistické mládežnické organizace, to se nechtělo přiznat šíbrům z StB, natož pak těm svazáckým funkcionářům odpovědným KSČ za ideové vybavování mládeže.“*⁸⁹ Nezdolnost skautského ducha v českých zemích dokazuje i rychlost, se kterou se skautská organizace obnovila jak v roce 1968, tak i v roce 1989.

Hlavním cílem této práce bylo porovnání pohledů komunistických represivních složek a skautských pamětníků. V práci jsem uvedl oba tyto pohledy a podložil je příslušnými archivními prameny, respektive vzpomínkami Radomila Raji. Hlavní rozpor spatřuji v organizaci celé skupiny. Komunističtí vyšetřovatelé tvrdili, že skupinu zorganizoval Hába s cílem páchat teroristické útoky v okolí. Skautský pamětník Radomil Raja se, dle svého vyjádření pro paměť národa, ke skupině připojil pouze za účelem útěku z komunistického Československa a o údajných teroristických útocích nevěděl. Samotnou otázku teroristických útoků nelze jednoznačně odpovědět. Je možné, že část skautů chtěla, v případě, že vypukne povstání proti komunistickému režimu, toto povstání podpořit útokem proti klíčovým objektům v okolí. Nelze ale prokázat, že o útoku věděli všichni skauti, kteří byli 24. července zadrženi. Zároveň nelze jasně říci, zda útoky plánoval sám Hába nebo zda iniciativu za jejich plánování nesl převážně Jiří Hilger.

⁸⁹ Jan CHOLÍNSKÝ, *Boje a úskalí ve hře o velkou sázku: český skauting za časů komunistického temna 1948-1989*, Paměť a dějiny, Revue pro studium totalitních režimů, roč. VII, č. 1, 2013, str. 7.

Druhým cílem této práce byl pokus o prokázání působení agenta StB ve skautské skupině. Radomil Raja je přesvědčen, že za organizací celé akce stála od samého začátku StB, která do skupiny nasadila svého agenta. Nasazeným agentem-provokátérem měl být, podle zmíněného pamětníka, Jiří Hilger. S ohledem na rychlost zásahu, rychlého objevení všech důkazů a relativně krátkého vyšetřování, lze dojít k závěru, StB agenta-provokátéra v přípravě celého procesu využila. Nelze ale jednoznačně určit, kdo tím agentem mohl být. Potencionálních agentů je více, žádného však nelze bezpochybností určit jako spolupracovníka StB.

Zároveň bylo cílem prokázat, i s využitím jiných případů se skautskými činovníky⁹⁰, snahu komunistického režimu o systematickou likvidaci skautské organizace. I tento cíl považuji za splněný. Považuji za prokázané, že se komunistický režim, který nebyl spokojený s tím, jak se Akčním výboru, tedy skautům-komunistům, nedaří ovládnout organizaci, rozhodl pro násilné potlačení skautské myšlenky. Pro potlačení skautské myšlenky vznikla řada procesů, které měly skauty vykreslit jako agenty západu, bojovníky proti socialismu a míru. Komunistickému režimu se však potlačit skautskou myšlenku v Československu nepovedlo, což, mimo jiné, dokazují i rychlé obnovy jak v roce 1968, tak v roce 1989.

Třetím cílem této práce bylo představit osudy některých z pamětníků po jejich zatčení. V práci byl představen příběh Radomila Raji, který byl propuštěn po dvou letech ve vězení, ale problémy s komunistickým režimem měl až do Sametové revoluce. Raja, který byl v 90. letech rehabilitován, se po revoluci pokoušel nechat vyšetřit vraždu Hübnera a Haby, bohužel neúspěšně. Druhým představeným osudem byl osud Roberta Hofrichtera, který se z vězení dostal až na začátku 60. let. Hofrichter využil rozvolněných poměrů a na konci 60. let vycestoval, na povolenku, s rodinou do Rakouska, zpátky už se ale nevrátil. Z Rakouska vycestoval do USA, kde pracoval ve stavebních firmách. Do Československa se vrátil až po pádu komunistického režimu.

Tato práce mi umožnila poodkrýt tajemství případu, o kterém jsem se vždy dozvídal velmi málo informací. Díky tomu, že jsem měl možnost toto téma zkoumat z různých úhlů

⁹⁰ Činovník = označení pro skautského funkcionáře (od zástupce oddílového vedoucího po nejvyššího představitele organizace).

podhledu, jsem získal lepší povědomí o tom, jak se vyvíjela situace v Junáku po II. světové válce. Výsledky a poznatky, které jsem díky této práci získal bych v budoucnu rád aplikoval i do své skautské, ale i učitelské praxe. Mnou zvolený případ je velmi zajímavý, zároveň ale není příliš známý, a proto může být vhodný pro výuku o začátku komunistického režimu v Československu nejen ve skautském prostředí. Rád bych informace získané v této práci v dalších letech, formou her a jiných vzdělávacích programů, předával dál nejen ve skautském prostředí.

Seznam použitých informačních zdrojů

Archivní prameny:

Archiv bezpečnostních složek (ABS):

- 1) Sbíрка Správa vyšetřování StB – vyšetřovací spisy bezpečnostních složek: spis Robert Hofrichter
 - a. arch. č. V-1971 UL;
 - b. arch. č. V-8021 UL.
- 2) fond Různé bezpečnostní spisy po roce 1945 (304):
 - a. sign. 304-273-10;
 - b. sign. 304-282-9.

Literatura a periodika

- 1) Alois POLEDŇÁK, Skauting ve službách podněcovatelů války, Praha 1953.
- 2) Karel KAPLAN, Československo v letech 1948-1953, Praha 1991.
- 3) Petr SVOBODA, Provokace StB prováděné proti ilegálním skupinám třetího odboje v rámci akce Skaut. Provokace jako systém operativní práce StB na příkladu skupiny „Za svobodu“ v letech 1948–1951, Praha 2018.
- 4) Roman ŠANTORA, Skautské století, dobrodružný příběh 100 let českého skautingu, Praha 2012.
- 5) Jan RYCHLÍK, Československo v období socialismu 1945-1989, Praha 2020.
- 6) Jiří ZACHARIÁŠ, *Soudní proces s tzv. ilegálním ústředím Junáka aneb Karel Průcha a spol. (1952)*, Praha 2005.
- 7) Karel LEŠANOVSKÝ, Komunismus a skauti-komunisté, Děčín 2009.
- 8) Karel LEŠANOVSKÝ, Se štítem a na štítu nehradili skautský slib, Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu PČR, Praha 2000.
- 9) Miloň LOM – Jaroslav ŠEBEK – Miroslav POSPÍŠIL, Historie českého skautingu slovem a obrazem, Mladá Boleslav 1990.
- 10) Miroslav KOPT, Český skauting v dokumentech KSČ 1945-1948, Praha 2004.

- 11) Radek BROT – Josef CIHLÁŘ – Jiří ČEJKA – Josef JELÍNEK – Karel LEŠANOVSKÝ – Zdeněk NAVRÁTIL – Jitka RADKOVIČOVÁ – Jiří ZACHARIÁŠ, Skautský oddíl Velená Fanderlíka – svědomí českého skautingu, Praha 2009.
- 12) František KOUDELKA, Státní bezpečnost 1954–1968 (Základní údaje), Sešity, č. 13. Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, Praha 1993.
- 13) Alexander SOTOLAŘ – František PÚRY – Vladana WORATSCHOVÁ, Posuzování policejní provokace. In: Trestněprávní revue, roč. I, č. 11, 2002, str. 313-321.
- 14) František DOLEŽAL, Policejní provokace, operativně pátrací prostředky a zjišťování trestné činnosti v praxi Policie ČR, bakalářská práce, Právnická fakulta Masarykovy univerzity v Brně, 2012.
- 15) Jan CHOLÍNSKÝ, Boje a úskalí ve hře o velkou sázku: český skauting za časů komunistického temna 1948-1989, Paměť a dějiny, Revue pro studium totalitních režimů, roč. VII, č. 1, 2013, str. 3-13.
- 16) Jedličková-Bivoj, Svazáci, jdeme s vámi!, Severočeská Mladá fronta, Mladá fronta, roč. IV, č. 125, 1948, str. 4.
- 17) Václava JANDEČKOVÁ, Kámen. Svědectví hlavního aktéra akce „Falešné hranice“ u Všerub na Domažlicku, Domažlice 2013.
- 18) Vratislav CIMR, K zákonnosti provokace trestného činu policejními orgány (trestnost vyprovokovaného pachatele). In: Trestní právo, roč. VI, č. 2, 2001, str. 11-14.

Internetové zdroje a články

- 1) Markéta BERNATT-RESZCZYŃSKÁ, Diversní skupina skautů zneškodněna, psaly o masakru v Jizerských horách noviny [online]. 24.07.2020 [cit. 2022-04-01]. Dostupné z: <https://www.pametnaroda.cz/cs/magazin/stalo-se/diversni-skupina-skautu-zneskodnena-psaly-o-masakru-v-jizerskych-horach-noviny>.
- 2) Paměť národa [online], JUDr. Jiří Navrátil (* 1923 † 2017), [cit. 2022-04-01]. Dostupné z: [pametnaroda.cz/cs/navratil-jiri-20150402-0](https://www.pametnaroda.cz/cs/navratil-jiri-20150402-0).
- 3) Paměť národa [online], Radomil Raja (1932), Železný Brod 2006, [cit. 2022-03-25]. Dostupné z: <https://www.pametnaroda.cz/cs/raja-radomil-20060629-0>.
- 4) Paměť národa [online], Rozhovor s Radomilem Rajou, (1932), [cit. 2022-03-25]. Dostupné z: <https://www.pametnaroda.cz/cs/raja-radomil-1932>.

Seznam příloh

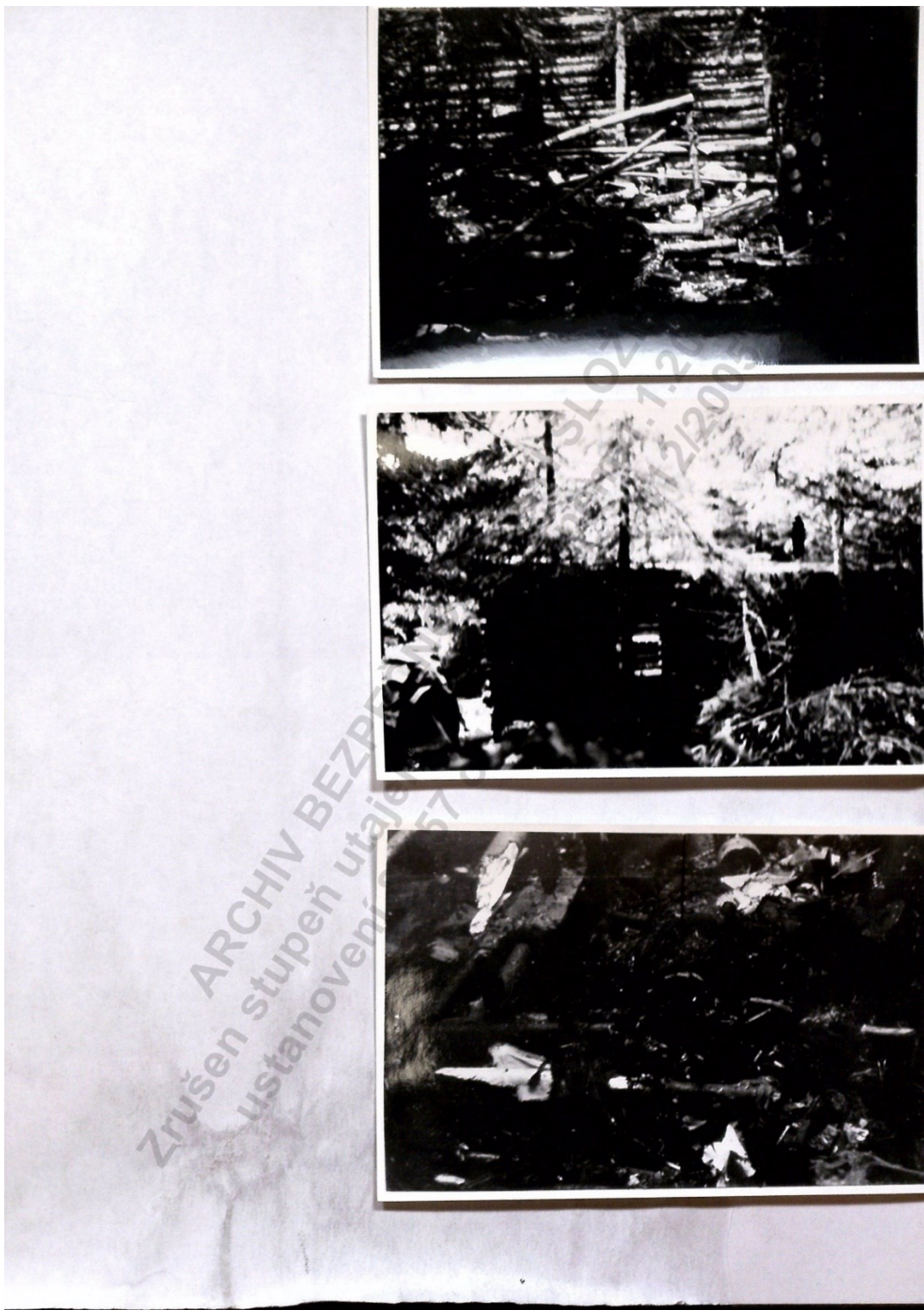
Tabulka 1: Seznam odsouzených a obžalovaných v rámci akce Jizerka

Jméno	Rok a místo narození	Povolání (další poznámky)	Údajná trestná činnost	Rozsudek Státního soudu v Praze (25.-28. říjen 1949)	Rozsudky u odvolacího soudu
Bezděk František	1928 Petrovice	Lesní praktikant	nenahlášení trestné činnosti	1 rok	2 roky
Hlava ml. Svatopluk	1928 Kaškovice	Cukrářský pomocník	neohlášení trestného činu	Zproštěn obvinění (nenahlášení osoby blízké)	
Hlava st. Svatopluk	1909 Železný Brod	cukrář	spolčení se se skupinou za účelem rozvracení republiky	7 let (krajský soud v Liberci)	
Hlava Václav	1929 Paceřice	elektrotechnik	spolčení se se skupinou za účelem rozvracení republiky	10 let	potvrzen rozsudek soudu nižší instance
Hofrichter Robert	1929 Železný Brod	Student (skaut)	organizace skupiny za účelem rozvracení republiky	20 let	potvrzen rozsudek soudu nižší instance
Hudský Jan	1920 Železný Brod	zámečnick	zprostředkovávání spojení	Zproštěn obvinění (neprokázán úmysl)	
Kokoška Jindřich	1931 Železný Brod	Student (skaut, mladistvý)	spolčení se se skupinou za účelem rozvracení republiky	8 let	potvrzen rozsudek soudu nižší instance
Linka František	1933 Velké Hamry	Lesní praktikant (mladistvý)	spolčení se se skupinou za účelem rozvracení republiky	8 let	Trest snižen na 4 roky
Židek Jiří	1910 Železný Brod	zámečnick	spolčení se se skupinou za účelem rozvracení republiky	2, 5 roku	Trest zvýšen na 4 roky
Hádek Jaromír	1934	(mladistvý, nejmladší)	spolčení se se skupinou za účelem rozvracení republiky	Zproštěn obvinění (neprokázán úmysl)	
Klapáč Josef	1929 Obrubce	Lesní praktikant	10 let (obstarával potraviny)	10 let	potvrzen rozsudek soudu nižší instance
Majer Jiří	1931 Praha	Pomocný dělník (skaut)	Ilegální přechod hranic	8 měsíců	Trest zvýšen na 3 roky

Mrklas Radomil	1933 Železný Brod	Student (mladistvý)	spolčení se se skupinou za účelem rozvracení republiky	Zproštěn obvinění (neprokázán úmysl)	
Raja Radomil	1932 Železný brod	Brusič skla (mladistvý, skaut)	Ilegální přechod hranic	6 měsíců	Trest zvýšen na 2 roky
Šírek Josef	1908 Leskov	autodopravce	spolčení se se skupinou za účelem rozvracení republiky	2, 5 roku	Trest zvýšen na 4 roky
Vejvoda Miroslav	1928 Třeštice	Lesní hajný	nenahlášení trestné činnosti	8 měsíců	Trest zvýšen na 1, 5 roku
Veselý Josef	1928 Ratiškovice	Brusič skla (skaut)	Ilegální přechod hranic	1 rok	Trest zvýšen na 4 roky

Seznam obrázků

- 1) Náčrtek pohybu zasahujících jednotek, ABS, fond Různé bezpečnostní spisy po roce 1945 (304) sign. 304-273-10, Krajské velitelství národní bezpečnosti v Liberci, Příloha k čj. 822 taj/49-II.
- 2) Situační náčrtek k čj. 822 taj/49-II, ABS, fond Různé bezpečnostní spisy po roce 1945 (304) sign. 304-273-10.
- 3) Fotografie Srubů, ABS, Sběrka Správa vyšetřování StB – vyšetřovací spisy bezpečnostních složek: spis Robert Hofrichter, arch. č. V-1971 UL
- 4) Zpráva z dobového tisku, Markéta BERNATT-RESZCZYŃSKÁ, *Diversní skupina skautů zneškodněna, psaly o masakru v Jizerských horách noviny* [online], 24.07.2020 [cit. 2022-04-01], Dostupné z: <https://www.pametnaroda.cz/cs/magazin/stalo-se/diversni-skupina-skautu-zneskodnena-psaly-o-masakru-v-jizerskych-horach-noviny>
- 5) Pomníček Jiřího Haby a Tomáše Hübnera, Markéta BERNATT-RESZCZYŃSKÁ, *Diversní skupina skautů zneškodněna, psaly o masakru v Jizerských horách noviny* [online], 24.07.2020 [cit. 2022-04-01], dostupné z: <https://www.pametnaroda.cz/cs/magazin/stalo-se/diversni-skupina-skautu-zneskodnena-psaly-o-masakru-v-jizerskych-horach-noviny>

Obr. 3, Fotografie Srubů, ABS, Sbíрка Správa vyšetřování StB –
vyšetřovací spisy bezpečnostních složek: spis Robert Hofrichter, arch. č.
V-1971 UL

Diversní skupina skautů z železnobrodská, operující v Jizerských horách byla zneškodněna !!

24. července v časných ranních hodinách, byl soustředěn útok jednotek Sboru národní bezpečnosti k likvidaci nebezpečné skupiny diverzantů operujících v Jizerských horách. Na základě upozornění slovenského lesního dělníka, byla ve spolupráci frýdlantské a liberečské služby SNB zahájena akce „Jizerka“ směřující proti zrádcům a rozvratníkům, kteří se zde opevnili v několika bunkrech a chystali se pomocí pancéřových pěstí a dalších zbraní - a pod vedením agenta CLA - podpořit připravovaný protivládni převrat. Diversní skupina byla v lesích vypátrána, obklíčena a k dobytí bunkerů, ze kterých diverzanti zahájili palbu, musely být použity i dva lebké kusolomety. Část vzbuřenců se po dlouhém boji vzdala, ale jejich vůdce Jiří Haba jednoho ze vzdávajících se zrádků Tomáše Hübnera zezadu zastřelil a potom sám spáchal sebevraždu. Robert Hofrichter, Josef Veselý, Jindřich Kokoška, Jiří Majer a Radomil Raja byli zatčeni.

Jak se dalším vyšetřováním prokázalo, plánovali zrádci např. přepady služeben SNB v okolí, dále vyhození Kořenovské elektrárny do povětří a další podvatné akce, přičemž o jejich škůdcovské činnosti věděla řada dalších místních obyvatel a někteří jim dokonce poskytovali přímou pomoc. Lesníci, kteří vzbuřencům lovíli v lesích maso, hostinský který jim dodával chléb a dokonce příslušník finanční stráže, který o existenci bunkerů věděl a zrádků kerýl. Ti všichni a několik desítek dalších osob z okolí a ze železnobrodská bylo následně rovněž zatčeno a budou se, společně s diverzanty, ze svých činů zodpovídat před Lidovým soudem! Tito zaprodanci západních imperialistů si zaslouží exemplární potrestání, aby bylo jasno, že podobným protisocialistickým živlům a rozvratníkům v našem lidově-demokratickém zřízení pšenka nepokvete!

Obr 4, Zpráva z dobového tisku, Markéta BERNATT-RESZCZYŃSKÁ, *Diversní skupina skautů zneškodněna, psaly o masakru v Jizerských horách* noviny [online]. 24.07.2020 [cit. 2022-04-01]. Dostupné z: <https://www.pametnaroda.cz/cs/magazin/stalo-se/diversni-skupina-skautu-zneskodnena-psaly-o-masakru-v-jizerskych-horach-noviny>

Obr. 5, Pomníček Jiřího Haby a Tomáše Hübnera, Markéta BERNATT-RESZCZYŃSKÁ, *Diversní skupina skautů zneškodněna, psaly o masakru v Jizerských horách noviny* [online]. 24.07.2020 [cit. 2022-04-01]. Dostupné z: <https://www.pametnaroda.cz/cs/magazin/stalose/diversni-skupina-skautu-zneskodnena-psaly-o-masakru-v-jizerskych-horach-noviny>